

ἀλλὰ τὰς οὐκ ἄνευ συμβουλαῖς διαχειρίσθαι. A
 δεῖ δὲ καὶ ἐπαγγέλλεσθαι καὶ ὑποχρῆσθαι
 δίκαια ἔσμεν φέροντα καὶ καλὰ ὀπιθεῖν, B
 ἀλλὰ ἔχοντα συμβουλεύειν. τὴν μὲν οὖν οὐκ
 τῷ παροχρήσει χρόνου διαβεβλημένοις,
 τῷ τὸν ἔχοντα οὐκ ἔστιν ἀνεπισημῶς δια-
 βολαῖς λυτέον. οὐκ δὲ τῷ παρόντος χρόνου
 διαβολαῖς τοῖς λέγοντας, ὡς ποῖ μὲν, εἰς
 ἡλικίας. εἰς τε γὰρ νέος παρτελάς, εἰς τε
 παρτελάς δημηγορῆ, διαχειρίσθαι. τὰ μὲν
 γὰρ οὐκ ἔστιν ἡρῆσαι, τὰ δὲ ἤδη παρτελέειν πε-
 παύσθαι οἴονται. ἔπειτα εἰς συνεχῶς εἰσώγει
 λέγειν. πολυπραγμων γὰρ εἶναι δοκεῖ ἔσθαι, καὶ B
 εἰ μηδὲν πρὸς εἰρήκει. καὶ γὰρ ἔσθαι
 ἐνεκα ἴσως ἰδίου δοκεῖ ὡς ἔστιν ἀνεπισημῶς
 φέρον. οὐκ μὲν οὖν τῷ παρόντος χρόνου, οὕτω
 τοῖς διαβολαῖς πρὸς τὸν δημηγορῶντα γε-
 νήσονται. παρτελέειν δὲ ὑποχρῆσθαι
 δεῖ, τὸν μὲν, νεώτερον οὐκ τῆς ἐρημίας τῆς
 συμβουλεύοντων, καὶ οὐκ τῷ παρτελέοντος φύ-
 τω. λέγω δὲ οἷον ὑποχρῆσθαι λαμπαδαρχίας, ἢ ὑ-
 ποχρῆσθαι γυμνασίου, ἢ ὑποχρῆσθαι ὀπλων, ἢ ἵππων, ἢ
 πρὸς πολέμου. τούτων γὰρ οὐκ ἔστιν ἔλαττον μέ-
 ρος τὰς νέων μέτεσι. ῥητέον δὲ ἔσθαι ὡς εἰ μήτε
 κατ' ἡλικίας τὸ φερεῖν, ἀλλὰ κατ' φύσιν καὶ
 ὀπιθεῖν. ἐμφανιστέον δὲ καὶ ὡς εἰ μὲν
 τὸν μὲν ἴδμεν τὸ ἀτύχημα, κατ' ἄρ' ὅσον
 δὲ κρινῆναι ὡφέλεια. τὰ μὲν οὖν νέων, οὐκ
 τῷ τοιούτων παρτελέειν. γέροντι δὲ παρ-
 τελέειν λέγοντι ἔκ τε τῆς ἐρημίας τῆς συμ-
 βουλεύοντων, καὶ οὐκ τῆς διπλοῦς αὐτῶν.
 πρὸς δὲ τούτοις, ἔσθαι οὐκ τῷ μεγάλους, καὶ οὐκ
 τῆς κακότητος τῆς κινδύων, καὶ οὐκ τῆς ἄλ-
 λων τῶν τοιούτων. τὰ δὲ λίαν εἰρησμένον οὐκ
 τῆς ἐμπειρίας, ἔσθαι οὐκ τῷ αἰσθῶν εἶναι παρ-
 τερον δὲ λέγοντα, ἢ μὴ ἀποφαινεσθαι
 γνώμας. τὰ δὲ μὴ εἰρησμένον, ἔκ τε τῶν
 μεγάλους τῆς κινδύων, ἔσθαι οὐκ τῷ ἀναγ-
 χῶν εἶναι πρὸς τὴν πόλεως μέτε-
 σιν, ὑποχρῆσθαι τῷ μὲν παρτελέειν ἀποφαινε-
 σθαι γνώμας. τὰ μὲν οὖν πρὸς αὐτὸν τὸν
 αἰσθῶν παρτελέειν, οὐκ τῆς δημηγορίας,
 οὐκ τῆς τοιούτων λυεῖν ὀπιθεῖν. αἱ δὲ
 πρὸς τὸ ἀποφαινεσθαι, γίνονται μὲν, ὅσον τις ἢ
 συχῶς πρὸς τοῖς μηδὲν ἀδικουῦσας, ἢ
 πρὸς τοῖς κρείττονας συμβουλεύειν, ἢ εἰρησμένον
 ποιῶσθαι γνώμας, ἢ * πρὸς αὐτὴν πρὸς τῆς θυ-
 σίας μικρῶς συνετελεῖν, ἢ ἢ τοιούτων εἰσηγήσθαι.
 δεῖ δὲ πρὸς τῶν τοιούτων παρτερον μὲν πρὸς
 τοῖς ἀκροῦσας παρτελέειν χρεῖσθαι.

sed aliquorum infimulationibus comove-
 ri. Commonefacias autem, atque pollicea-
 ris oportet, ea te, de quibus consulere sis pol-
 licitus, & iusta, & utilia, & honesta demon-
 straturum. Eos igitur, quorum ex præterito
 tempore calumnia delata sit, convenit hoc
 pacto infimulationes in consultationibus
 solvere. Ex præsentis vero tempore oratori-
 bus calumniam solet afferre, primum qui-
 dem ætas ipsa. Nam siue omnino iuuenis
 siue senior concionatur, auditores mole-
 stè ferunt. Hæc enim nondum incipere,
 illi verò iam quiescere decorum esse pu-
 tant. Deinde si crebrò orationem habe-
 re consueverit. Hic enim importunus vi-
 detur esse, etsi nunquam antea orationem
 habuerit. Nam & hic alienius priuati com-
 modi gratia præter consuetudinem vide-
 tur concionari. Ex præsentis igitur tem-
 pore huiusmodi poterunt in illum infimula-
 tiones fieri, qui apud concionem oraue-
 rit: sed causa de iis afferatur necesse est.
 A iuniore quidem ex consultantium ino-
 pia, & ex eo quod suum esse potissimum
 videtur: quemadmodum si dixerò de ludi-
 cro lampadarchiæ, vel de gymnasio, vel
 de armis, aut de equis, aut de re bellica.
 Horum enim non minima pars adhæret iu-
 ueni. Dicendum est autem quòd tametsi
 nondum iuuenis per ætatem prudens esse
 potest, verùm natura & diligentia quadam
 certè potest. Ostendendum est etiam, qui
 aliquid imprudenter gesserit aduersum ca-
 sum sibi priuatim dari: affecuto verò com-
 munem esse utilitatem cum reliquis. Iuue-
 nis igitur ex iis atque similibus argumenta-
 bitur. Senior autem argumentabitur & ab
 inopia consultantium, & à facultate sua,
 præterea, & à magnitudine, & nouitate pe-
 riculorum, & ab aliis huiusmodi rebus. Cre-
 brò autem dictionem habere consuetus, ab
 experientia argumentabitur, & ab eo quod
 turpe sit, non eum sententiam nunc dice-
 re, qui antea consueverit. Non autem con-
 suetus argumentabitur tum à periculorum
 magnitudine, tum ab eo, quòd necesse
 omnino sit, eum, qui ciuitatis est parti-
 ceps, de iis quæ in præsentia aguntur,
 sententiam dicere. Eas igitur infimula-
 tiones, quæ in concionibus circa homi-
 nem fiunt, hoc pacto refellere studebi-
 mus. Fiunt autem circa rem, eum quis
 nihil neque iis à quibus nulla simus iniu-
 ria lacessiti, neque iis qui fortiores poten-
 tioresque sunt, pernoscendum esse con-
 sultat, aut pacem turpem fieri persuadet,
 aut circa Deorum immortalium sacrifi-
 cia quàm mininos effici sumptus mo-
 net, aut huiusmodi quicquam narrat.
 Oportet autem in huiusmodi rebus
 præoccupatione prius ad auditores vri,
 quarum causam, aut in necessitatem, aut in

καμιν

Fortunam, aut in tempora, aut in aliquod commodum referamus, dicamusque non consultantibus quidem esse, sed rebus potius huiuscemodi causam adscribendam. Hoc igitur modo eas quæ circa rem sunt, insimulationes à consultantibus remouebimus. Oratio verò ipsa in concionibus solet insimulari, cum aut prolixè aut nimis prisce, aut minùs probabiliter dicatur. Et, siquidem longa fuerit, in rerum multitudinem causa est referenda: sin prisca sit, doceatur oportet, nunc ipsam tempestiuam esse. Sin autem minùs probabilis sit, pollicearis oportet, eam te veram in dicendi progressu demonstraturum. Consultationes igitur ex iis rebus principio constituemus. Quo, verò utramur ordine, animaduerti conuenit. Siquidem nulla prorsus insimulatio sit, neque nobis, neque orationi, neque ipsi rei, à proportionem continuò est inchoandum. Attentè autem quæ dicuntur humanèque audire ad postremum exhortabimur. Sin verò aliqua sumus ab illis, qui antè dixerunt, insimulatione præuenti, post anticipatam auditorum opinionem, eorum, quorum insimulati fuerimus, & responsiones & causas breuiter in medium deferentes, ita proponemus, & auditores ad attentionem exhortabimur. Exordia quidem in consultationibus hoc modo sunt constituenda.

A ἔπειτα πλεὺς αἰτίων εἰς πλεὺς διάλεκτω, καὶ πλεὺς τύχῃ, καὶ τοῖς χειροῖς, καὶ τὸ συμφέρον ἀναφέρειν, καὶ λέγειν. ὡς οὐχ οἱ συμβουλεύοντες τῶν τοιούτων, ἀλλὰ τὰ πράγματα ἔστιν αἴτια. Ἐταῖς μὲν περὶ τὸ πρῶτον ματαβολῆς ἐκ τῶν τοιούτων ἀπὸ τῶν συμβουλεύοντων ἀπαξομένη. ὁ δὲ λόγος οἱ ταῖς δημηγορίας μεταβάλλεται, ὅταν ἢ μακρὸς, ἢ ἀρχαῖος, ἢ ἀπίστος λέγεται. εἰ μὲν οὖν μακρὸς ἢ τὸ πλήθος αἰματιοῦ τῶν πραγμάτων, εἰ μὲν ἀρχαῖος, διδακτέον ὅτι καὶ χειροῖς αὐτῶν εἶναι. εἰ δὲ ἀπίστος, ἵπποκρίσασθαι δεῖ, ὡς ἀληθῆ ἔπιδείξεις ὅτι τὸ λόγος. ταῖς μὲν οὖν δημηγορίας, ἐκ τούτων κατασκευάσθαι. ταῖς οὖν δὲ πάλιν; εἰ μὲν μηδεμίαν μεταβολὴν ἔχομεν, μήτε αὐτῶν, μήτε ὁ λόγος, μήτε τὸ πρῶτον, τὴν πρῶτον ἐν ἀρχῇ διθέως ἐκθίσσομεν. ἔπι δὲ τὸ προσέχειν, ἔ τῶ λόγος διδμάς ἀκούειν, ὑπερὸν πρῶτα καλέσομεν. εἰ μὲν μεταβολὴ τις ἢ τῶν προσεχημένων περὶ ἡμᾶς, προκαταλαβόντες τοῖς ἀκροαταῖς, καὶ περὶ τῶν μεταβολῶν ταῖς ἀποδείξεις ἔ τας προφάσεις σιωπῆως ἐνεγκόντες, οὕτω προθίσσομεν, ἔ τας ἀκροαταῖς ὅτι τὸ προσέχειν πρῶτα καλέσομεν. τῶν οὖν μὲν οὖν τῶν ἑπομένων ταῖς καταστάσεις τῶν δημηγοριῶν ποιητέον.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ.

CAPVT XXXI.

De narratione.

POSTEA verò necesse est, aut res gestas à nobis renuntiari referre, aut res præsentis diuidendo exponi, aut quæ futuræ sunt, iam prædici. Cum igitur de legatione sit nobis renunciandum, omnia quæ dicta fuerint, dilucidè narrare oportet, quò primum quidem grauitatem oratio præ se ferat. Hæc enim renunciatio solùm erit, nullaque alia orationis figura incidet. Deinde si quidem nobis ex sententia minùs res contigerit, non vlla id negligentia nostra, sed alia quadam causa accidisse auditores existiment. Sin verò ex sententia contigerit, non casu aliquo, sed nostra diligentia & industria id factum opinentur. Hæc autem eo faciliùs credunt, si, quoniam gestioni negotiorum nequaquam interfuerint, nostram in oratione diligentiam promptitudinemque perspexerint, ut pote, qui nihil omittamus,

Tom. III.

Περὶ διηγήσεως.

D **M**ETA δὲ τῆς ἀνάγκης ἡμᾶς ἔστιν, ἢ τις προεγγυημένης προφάσεως ἀπαγγέλλειν, ἢ αἰαμιμήσκειν, ἢ τας νῦν οὐσας μερίζοντα δηλοῦν, ἢ τας μελλούσας γηγήσασθαι προλέγειν. ὅταν μὲν οὖν τῶν προφάσεων ἀπαγγέλλομεν, πρῶτα δὴ τὰ ῥηθέντα καθαρώς διεξέλθωμεν, ἵνα πρῶτον μὲν μέγεθος ὁ λόγος ἔχη. ἀπαγγέλλω γὰρ μόνον ἑστὴ ἢ τῶν αὐτῶν, ἔ τὸ δὲ ἄλλο λόγος γῆμα πρῶτον πεσεῖται. ἔπειτα ὅπως, εἰ μὲν ἀποτιτυχηκότες ὦμεν, μὴ δὲ πλεὺς ἢ μὲν ἑστὴν ῥαθυμίαν οἱ ἀκούοντες οἴωται δὲ μὲν τῶν πρῶτων, ἀλλὰ δι' ἄλλω αἰαμιμῆσθαι. εἰ δὲ ἐπιτύχωμεν, μὴ μεταβολῆς τῶν γηγήσασθαι, ἀλλὰ μεταβολῆς πλεὺς ἢ μὲν ἑστὴν ῥαθυμίαν. ταῦτα δὲ πιστεύουσιν, ὅτι τις προφάσεως ἢ πρῶτον τὸ προσεχόμενον. εἰ μὲν ὅτι τῶ λόγος ἢ προφάσεως ἢ μὲν ῥαθυμίας, μηδὲν πρῶτα λαβόντων,

Dddd iij

A

CAPVT XXXII.

De ordine narrationum.

ΚΕΦΑΛ. λβ'.

Περί τάξεως διηγήσεως.

EAs autem tripliciter ordinabimus. Nam siquidem ea, de quibus dicimus, pauca sint auditoribus cognita, exordio narrationem coniungemus, ne pars hæc separatim posita breuis admodum fiat. Cum verò negotia & permulta, & incognita sint, ad vnumquodque coniunctas narrationes faciemus, easque iustas, & vtilis, & honestas ostendemus, quo non modo in narrandis rebus occupati simplicem & non varietate quadam insignem orationem faciamus, verum & auditorum animos capiamus. Sin autem negotia mediocria, & minimè nota sint, opus est, vel renuntiationem, vel expositionem, vel prædictionem in exordio vno & eodem quasi corpore collocemus. Hoc autem faciemus, si à rerum initio ad extremum vsque narrando profsequamur, & nihil aliud completamur, sed ipsa negotia expedite declaremus. Quemadmodum igitur in exordio narrationes ordinandæ sunt, ita scire poterimus.

ΤΑΞΟΜΕΝ δὲ αὐτὰς ἄρα τριῶν ἔργων. ὅταν μὲν γὰρ ὧσι ὀλίγα* ^{πὶ πλείονα} δράματα πρὸ ὧν λέγουμεν, καὶ γνώριμα ^{ματὰ} τοῖς ἀκούοις, τὰ προοίμια σιωπῶμεν, ἵνα μὴ βραχὺ τὸ τὸ μέρος καθ' αὐτὸ πρὸ γενήσῃ. ὅταν δὲ λίαν ὧσι πρὸ εἰς πολλὰ καὶ μὴ γνώριμοι, πρὶν ἕκαστοι σιωπῆσαι ποιήσομεν, καὶ δικαίας καὶ συμφερούσας, καὶ καλὰς ἀποφασίσωμεν, ἵνα μὴ μόνον παραπρατολογῶμεν, ἀπλοῦν τὸν λόγον ἔμῃ ποιήσωμεν, ἀλλὰ ἔτι τῶν ἀκούοντων τὰς διαφορίας ἀναλαμβάνωμεν. δὴ δὲ ὧσιν αἱ πρὸ εἰς μέτριάς ἔγνωσύναι, πῶς ἀπαγγελίας, ἢ πῶς δὴλωσιν, ἢ πῶς πρὸ εἰρησιν ὅτι τὰ προοίμια δὲ θεματῶν τὰ τῆσιν. τῆσιν δὲ ποιήσωμεν, εἰς ἀπὸ τῆσιν ἀρχῆσιν τῶν παραπραμάτων ὅτι τὸ τέλος διέλθωμεν, μηδὲν ἄλλο συμπειλαμβάνοντες, ἀλλ' ἂν τὰς πρὸ εἰς αὐτὰς ψιλὰς φράζοντες. καὶ τὰ μὲν διηγήσεως ὅτι τῶσιν προοίμιοις ὧσιν δὲ τῶσιν, οὕτως εἰσοῦμεν.

ΚΕΦΑΛ. λγ'.

Περί βεβαιώσεως.

CAPVT XXXIII.

De confirmatione.

Deinceps autem Confirmatio sequatur necesse est; per quam prænarata negotia ex probationibus & iustis, & vtilibus, sicuti nos demonstraturos polliciti sumus, confirmabimus. Cum igitur coniunctas narrationes facere oportet, probationes in consultationibus quàm commodissimè ducuntur à rerum consuetudine, ab exemplo, à commemoratione, & ab ea, quæ de oratore sit apud omnes, opinione. Utendum est etiam & si qua ex aliis probationum partibus inciderit. Ex verò sic sunt collocandæ: Primùm quidem dicentis opinio: Sin id minùs poterimus, rerum consuetudines ordinabimus, demonstrabimusque & hæc, quæ dicimus, vel his similia, hoc modo fieri consueuisse: deinde verò exempla adferamus. Et si qua est cum his, quæ à nobis dicuntur, similitudinem adducemus.

ΜΕΤΑ δὲ ταῦτα* ὅτι βεβαιώ- ^{αι εἶναι} ^{vel εἶναι} σης, δὲ ὧσιν τὰς παραπρατολογίας πρὸ εἰς, ὅτι τῶν πείσεων ἔτι τῶν δικαίων ἔτι τῶν συμφερόντων, οἷον ἔπειθεύμεθα δείξειν, βεβαιώσωμεν. ὅταν μὲν οὖν σιωπῆσαι ποιῆσιν, οἰκειότατα τῶσιν δημηγορίας εἰσὶ πείσεις, πᾶσι τῶν παραπραμάτων ἔστι, ἔτι τὰ παραδείγματα, καὶ τὰ ἐπειθυμήματα, καὶ ἂν δόξα τῶν λέγοντων. χρῆσθαι δὲ καὶ αὐτὸς τῶν ἄλλων πείσεων πρὸ εἰρησιν. τῶσιν δὲ αὐτὰς ὧσιν δὲ τῶσιν πρὸ εἰρησιν μὲν πῶς τῶν λέγοντων δόξαν εἰ δὲ μὴ, τὰ τῶν παραπραμάτων ἔστι. δεικνύμεθα ὅτι ταῦτ' αὐτὸ λέγουμεν, ἢ τὰ τῶσιν οἰκεία, οὕτως εἰρησιν γίνεσθαι. ὅτι δὲ τῶσιν παραδείγματα οἰκείον, καὶ εἰ ὁμοίότης ἕως ἔστι, πρὸ εἰρησιν ὧσιν ἢ μὲν λέγουμεν παραπρατόν, λαμβάνειν δὲ δὲ τὰ παραδείγματα οἰκεία τὰ παραπραμάτων, καὶ τὰ ἐγγύτατα τοῖς ἀκούοις χρόνον ἢ ἴσως ἐδὴ δὲ μὴ ἀρχῆσιν ποιήσωμεν, τῶν ἄλλων τὰ μέγιστα γνώριμωτάτα.

In iram autem rapiemus, si vel auditores ipsos, vel ipsorum amicos, vel alios, qui his sunt curæ, indignè neglectos iniuriave affectos ostendemus. In invidiam verò contrahemus, si summam indignè fortunatos extitisse, aut esse, aut fore, vel si nullius vnquam boni fuisse inopes, aut esse, aut futuros, vel vnquam malorum quippiam passos, aut pati; aut passuros demonstrabimus. Invidiam igitur, & odium, atque iram hoc modo concitabimus, benevolentiam verò & gratiam, & misericordiam ex his poterimus comparare, quæ in suasionibus dicta sunt. Eas autem ex antè dictis omnibus contexere ordinariæque poterimus. Species igitur suadendi, & qualis ipsa sit, & ex quibus constet, & quomodo ea utendum sit, ex iis liquidò cognoscimus.

A ὀργῶν δὲ, ἐὰν ἐπιδεικνύωμεν ὡς ἐπὶ προσήκων ὠλιγορρημένους, ἢ ἠδίκημένους, ἢ ἕως φίλους ἐκείνων, ἢ αὐτοὺς, ἢ ὡς κηδόμενοι τυγχάνουσιν αὐτοῖ. Φθόνου ἢ ὡς σκιδάσομεν συλλήθεδον πρὸς τούτους, οὓς ἀποφαινομένον ἀναξίως ἢ πεπρωχότας, ἢ περσπύοντας, ἢ περσφύοντας, ἢ ἀγαθοῦ μηδέποτε ἐφερημένοι, ἢ μὴ φερευμένοι, ἢ μὴ φερθεμένοι. ἢ * κακῶς μηδέποτε τετυχηκότας, ἢ μὴ τυτ. κακῶς γάρ κηδόμενοι, ἢ μηδέ τευξομένους. Φθόνου μὲν ἔν τε ἐπὶ ὀργῶν, τῶν τὸν ἔσπον ἐμποιήσομεν. Φιλίας δὲ καὶ χάριν καὶ ἔλεον, ἐκ τῆς ἐν ταῖς περσφύοντας. σίωθῆσομεν δὲ καὶ τὰ ξομεν δὲ ἀπορῶτων τῆς περσφύοντων αὐτῶν τὸν δὲ τὸν ἔσπον. Ἐμὲ οὖν περσφύοντες εἶδος, αὐτὸ τε ἴσμεν, οἷον ἔστι, καὶ ὡς * σίωθῆσομεν, σιωθῆσομεν, καὶ ὡς αὐτῶν χηρῆσοι.

CAPVT XXXVI.

ΚΕΦΑΛ. λς'.

Laudandi vituperandique species.

Περὶ τῶν ἐγκωμιαστικῶν ἔκακολογικῶν εἰδῶν.

Rursum autem laudandi vituperandique speciem deinceps consideremus. Cùm in hoc genere exordiri voluerimus, propositiones primum ordinamus, insimulationesque dissolvimus itidem atque in suadendo. Ad attentionem verò exhortamur tum ex his quæ in consultationibus dicta sunt, tum ex eo quòd mirabilia illustraque dicamus, ut æquitatem nostram, eorumque, quos vel laudamus, vel vituperamus, facinora demonstramus. In huiusmodi enim causis, ut plurimum, non disceptationis sed ostentationis potius causa orationem habere consuevimus. Primum autem exordia eodem modo constituemus, qui in deliberativo à nobis genere demonstratus est. Post exordium verò partiti debemus & ea quæ extra virtutem sunt, & ea quæ in ipsa virtute bona considerantur, hoc modo; externa quidem bona in bonam valetudinem, & robur, & formæ dignitatem, & diuitias; virtutem verò in sapientiam, iustitiam, & fortitudinem, illustresque disciplinas distribuimus. Horum autem, quæ in virtute posita locataque sunt, iure laudantur, extranea autem subducuntur. Robustos namque, & pulchros, & nobiles, atque locupletes nequaquam laudare, sed dicere beatos convenit. His autem diligenter consideratis, post exordia de genere primum dictionem ordinabimus.

ΤΟ δὲ ἐγκωμιαστικὸν καὶ κακολογικόν, πάλιν περσφύοντες σκοπῶμεν. Φρομιαστικῶν οὖν καὶ περὶ τούτων, περσφύοντες ἔσπον καὶ περσφύοντες. καὶ τὰς δὲ περσφύοντες ἀπολύομεν ὁμοίως, ὡς περὶ ἐν ταῖς περσφύοντες. ἔστι δὲ τὸ περσφύοντες ὡς κακολογῶμεν, ἐκ τῆς ἄλλων τῆς ἐν ταῖς δημηγορίας εἰρημίων, καὶ ἐκ τῶν θαυμασῶν καὶ περσφύοντες φασι φασι φασι, καὶ αὐτὸν ἴσα, καὶ τὸν ἐγκωμιαζομένους, καὶ ἕως φηρμένους, ἀποφαινεῖν περσφύοντες. ὡς γὰρ ἔστι περσφύοντες τῶν εἰδῶν, οὓς ἀγῶνος ἀλλ' ἐπιδείξω εἰεκα λέγωμεν. τὰξομεν δὲ περσφύοντες ἔσπον, τὸν αὐτὸν ἔσπον ὄντες ἔστι τῆς περσφύοντων καὶ ἀποφύοντων. μὲν δὲ τὸ περσφύοντες, δὲ διελόμενοι τὰ ἔξω τῆς ἀρετῆς ἀγαθὰ, καὶ τὰ ἐν αὐτῇ τῇ ἀρετῇ ὄντα, ποιεῖν οὕτω. τὰ μὲν οὖν ἔξω τῆς ἀρετῆς, εἰς βίγνῆσοι, ἔστι βῶμιον, καὶ κάλλος, ἔστι περσφύοντες. τὸ δὲ ἀρετῆς, εἰς σοφίαν, καὶ δικαιοσύνην καὶ ἀδρείαν, ἔστι ἐπιτηδύματων ἐνδύξα. τούτων δὲ τὰ μὲν τῆς ἀρετῆς, δικαίως ἐγκωμιάζωμεν. τὰ δὲ ἔξω, κλέπτωμεν. ἕως γὰρ ἰχυροῖς, ἔστι ἕως καλοῖς, ἔστι πρὸς βίγνῆσοις, καὶ ἕως πλουσίοις, οὓς ἐπαμνεῖν, ἀλλὰ μακαρίζω περσφύοντες. ταῦτα δὲ λογισάμενοι, μετὰ τὰ περσφύοντες περσφύοντες τὸν κακολογικὸν τὰξομεν.

ἡ ἀρχὴ

ἡ ἀρχὴ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων καὶ τῶν ἄλλων ζώων τῶν ἀρχῶν ἐνδοξόν ἢ ἀ-
 δοξόν. τοιαυτῶν τὸν μὲν ἀνθρώπων, ἢ πᾶσι
 ἄλλοις τοιοῦτον ζῶον βιολογικῶς ἡμερολογητο-
 μῶν ὅτι μὲν πάθος, ἢ πᾶσι, ἢ λόγος, ἢ
 κτήμα, ἀπὸ αὐτῶν βιολογικῶς τῶν ἀνθρώπων ἐν-
 δοξῶν βιολογικῶς ἐπαμνεύομεν. ἡμερολογητῶν δὲ
 ὧν δεῖ. εἰ μὲν ὧν οἱ ἀνθρώποι ἀποδῶναι,
 πᾶσι δὲ ἀρχῆς ἀγαθόντες, μέγιστον πρὸς
 τὸν ἐγκωμιαζόμενον, ἐφ' ἑκάστῳ τῶν ἀνθρώπων
 κεφαλαιωδῶς ἐνδοξόν ἢ περὶ τῆς ἐπιπέρας. ἐὰν
 δὲ οἱ ἀνθρώποι μὲν ὧν ἀποδῶναι, τῶν δὲ λοι-
 πῶν συμβέβηκε μηδὲν ἀξιόλογον πᾶσι, ἢ
 τοῖς μὲν ἀνθρώποις τὸν αὐτὸν ἔχον διελθεῖν,
 τῶν δὲ φάλοισι πᾶσι λιπεῖν, πᾶσι φασισα-
 μῶν ὅτι ἀπὸ πλῆθος τῶν ἀνθρώπων, οὐ γὰρ
 λείπει λέγων αὐτοῖς μακρολογεῖν ἐπὶ δὲ τοῖς
 ἀδελφοῖς πᾶσιν, ὅτι τοῖς δὲ ἀγαθῶν ἡμε-
 ρομῶν, εἰς τὸ ὅτι τοῖς ἀνθρώποις ὁμοιο-
 ῶται. ἐὰν δὲ οἱ παλαιὸι ἀνθρώποι φάλοισι τυ-
 χόμενοι ὄντες, εἰ δὲ πρὸς αὐτὸν ἐνδοξοί, *
 τούτοις δεῖ ἡμερολογεῖν, καὶ λέγειν, ὅτι πᾶσι
 μὲν ἐκείνων πᾶσι ἀρχῆς ἀπὸ εἰς μακρολογεῖν.
 τοῖς δὲ πλείστον γνησίου τῶν ἐπιπέρας οὐμῶν,
 τούτοις ὄντας ἀγαθῶν ἐπιπέρας. καὶ δὴλον,
 ὡς οἷον τούτων ἀνθρώποι, ἀποδῶναι πᾶσι
 ἡμερομ. ὅτι γὰρ εἰς φανῶναι τοῖς τοιοῦτοις κα-
 ραῖς ἢ ἀγαθῶν ἐπὶ ἐκ μακρολογεῖν ἀνθρώπων
 ὄντας. ἐὰν δὲ μηδὲν ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων ἐν-
 δοξόν ἡ ἀρχῆς, λέγειν, ὡς αὐτοῖς ὅτι ἡμε-
 ρομῶν, συμβεβῆκε ὡς δὲ γνησίου πᾶσι
 οἱ ἀνθρώποι ἀρχῆς ὅτι πεφυκότες. ἐπιπέρας δὲ
 καὶ τοῖς ἄλλοις, ὅσοι τοῖς ἀνθρώποις ἐπαμνο-
 σι, λέγων, ὅτι πολλοὶ ἀνθρώπων ἐνδοξῶν
 τυχόντες, ἀπὸ ἀξιοῖ γνησίου. λέγειν δὲ καὶ ὅτι
 τῶν, οὐ τοῖς ἀνθρώποις ἀρχῆς ἀπὸ εἰς ἐγκω-
 μιαζοῖν. ὁμοιοῶται δὲ καὶ μακρολογεῖν
 ὅτι τῶν μακρολογεῖν ἀνθρώπων, ποιητέον τῶν
 ἡμερολογεῖν. καὶ τῶν μὲν τὸν ἔχον, ἐπὶ τῶν
 ἐπιπέρας καὶ τῶν μακρολογεῖν τῶν ἡμερολογεῖν
 πακτέον. εἰ πᾶσι δὲ ἐνδοξοί ἀπὸ εἰς πᾶσι
 τῶν ἡμερολογεῖν, τῶν μόνον * ἀρχῆς ἀπὸ εἰς
 τῶν, ἐπειδὴ τὰ ἀνθρώπων τῶν ἡλικίας ἐρεῖς, καὶ
 μικρῶν. τοῖς γὰρ πᾶσι οὐχ οὕτω δὲ αὐτοῖς,
 ὡς ἀπὸ τῶν ἐφεσῶν οἰοῦνται κοσμίους ἐπὶ καὶ
 φθορῶν. δὲ βραχυλογητέον πᾶσι αὐτῶν. ὅ-
 τι μὲν τῶν τὸν ἔχον διελθεῖς, ὅτι περὶ τῶν
 τῶν μέγιστον ἐπιπέρας ἐπιπέρας εἰπῶν, * ὅ-
 τισι τῶν τῶν μέγιστον ὅτι τῶν ἡλικίας,
 καὶ πᾶσι ἀνθρώποις ποιητέον, καὶ πᾶσι ἀνθρώποις

Quid. πᾶσι

κ. δὲ ἀπο- λάβοιτα,

πρ. ὁμοίως

A Hoc enim primūm hominibus, ac reliquis animalibus clarum inest, vel obscurum. Proinde rectè quidem aut hominem, aut aliud tale animal ex genere commemora- bimus. Cū verò aut affectum, aut rem, aut orationem, possessionemve laudare voluerimus, continuò ex iis quæ honesta adsunt, non absurdè laudabimus. A ge- nere autem laudare ita convenit. Si qui- dem progenitores insignes fuerint, debe- mus omnes ab initio ad eum vsque quem laudatum volumus, resumere, & in singu- lis progenitoribus clarum aliquid summa- tim apponere. Quòd si primi industrii in- signesque fuerint, reliquos verò nihil ora- tione dignum gessisse contigerit, **B** primos quidem illos eodem modo prosequemur, ignavos autem atque degeneres omitte- mus, ea vsi cavillatione, quod propter ma- iorum multitudinem nolimus auditoribus orationis longitudine graves effici: præ- fertim cū nemini sit obscurum, qui ex bonis clarisque parentibus nati sunt, eos consentaneè fieri suis maioribus non dissi- miles. Sin autem veteres progenitores obscuro fuerint, qui verò proximè extite- runt, illustres, ab iis est laus generis ca- pienda, dicendumque ut de illis quidem longam repetere quandam orationem su- peruacaneum admodum fuerit: Sed si eò laudes referantur, qui proximi iis qui lau- dantur, extitissent, planè & hi quoque boni probique viri ostendentur, quodque perspicuum sit, horum maiores industrios quosdam insignesque extitisse. Haud namque verisimile videri, huiusmodi ho- mines honestos & bonos esse, qui ex im- probis progenitoribus nati essent. Vbi verò nullus maiorum sit splendor, dices ipsum in se generosum esse, colligesque eos omnes ingenuè natos esse, qui ingeni- tam sibi virtutem habent, & eos, aliis quo- que omnibus longè antecellere, qui suos progenitores laudant. Per multos enim qui ex claris maioribus nati essent, dege- neres extitisse: addesque quòd de huius nunc, & non de progenitorum præconiis agatur. Eodem autem modo in vitupe- rationibus origo generis in improbos & ma- iores referenda est. Et ita laudando, ac vi- tuperando quæ ad genus pertinent, ordina- bimus. Etsi quid illi, de quo loquimur, præ- clarum fortuna cesserit, hoc dumtaxat tue- bimur, ut ea, quæ ætati conveniunt, enar- remus, & id quidem haud prolixè. Pueri namque tam suo ingenio, quàm eorum qui ipsis præfuerint, diligentia, honesti pudicique sunt. Quare brevis de iis est ha- benda oratio. Cū autem hunc mo- dum percurreris, habita ad posterum com- mentatione, atque sententia, debes hanc partem in adolescentis ætatem terminare. **C** **D**

Et

Et propositione deinde facta, aut eius, qui laudatur, res gestas, aut mores, aut studia amplificabis, quemadmodum ab initio in demonstratiuo genere prius diximus. Exponesque, ab hoc quem ipse laudas, cum esset hac ætate, aut per hunc, aut per studium, aut ex hoc, aut huius gratia tum hoc tum illud præclarum facinus gestum fuisse. Oportet & cæterorum quoque iuuenum præclara facinora colligendo conferre, & huius longè iis maiora esse ostendere; illorum quidem, quæ minima sunt, huius autem, quem tu laudas, quæ maxima sunt, enarrando. Conuenit autem & quæ apud alios res illustres parum pro dignitate collatæ fuerint, eas abs te dicendo itidem magnas demonstrari. Et semper res ita comparando augendæ & exornandæ sunt, ut, ubi, & quis iuuenis ita philosophus vnquam fuit, qui vel senior magnum ad eò incrementum habuerit? Et qui ad eò robustè gymnasiolorum labores perfert, vehementer is philosophiæ studium & industriam adamabit. Et hoc quidem modo similitudine & collatione vti amplificabimus. Cum verò quæ circa ætatem adolescentis considerantur, absoluerimus, in fine huius partis sententias commentationesque locabimus, aut quæ dicta sunt, breuiter iterantes, aut ad postremam partem finientes. Rursum ubi proposuerimus quæ gesta sint ab ipso viro, quem laudamus, de iustitia primùm dicere aggrediemur, quam eodem modo, ut in superioribus, exornantes, ad prudentiam, si fuerit, descendemus. Et hanc eodem quoque modo absoluentes, fortitudinem, si fuerit, proponemus. Quam eadem amplificationis ratione item percurrentes, cum ipsius finem partis attigerimus, & omnia genera profecuti simus, summam quæ antè dicta fuerint, iterantes, exitum vel sententia vel commentatione toti orationi apponemus. Congruet autem laudibus, nominibus etiam multis circa vnumquodque vti, & splendidam facere dictionem, atque magnificam. Eodem quoque modo cum de nequam hominibus oratio nobis erit, vituperationes constituemus. Oportet autem nullis in eum vtamur cauillis, quem carpinus, sed ipsius dumtaxat vitam enarremus. Sermones enim longè magis quam iocosæ obiurgationes, atque cauilla, & auditoribus persuadent, & ægritudine quos vituperamus, afficiunt. Nam huiusmodi quidem sales ad ideam vel substantiam referuntur. Sermones verò sunt ingeniorum morumque veluti imagines. Cavendum est etiam, ne res turpes nominibus appelles turpibus. Id enim adfert grauitati calumniam.

Α ἰος ἢ τὰ ἔργα τῆ ἐπαινουμένου, ἢ τ' ἔξοποι, ἢ τὰ ὀπιτηδύματ' αὐξῆιν, καθάπερ εἶπομεν προτιθεὶς ἐν ἀρχαῖς ὅτι τῆ ἐγκωμιαστικοῦ εἶδους, διεξιὼν ὅτι ὑπὸ τούτου τῆ ἐπαινουμένου ἐν ταύτῃ τῇ ἡλικίᾳ ὄντος, τὸ ἔργον ἐνδοξόν, ἢ ὅτι ἀφ' αὐτοῦ, ἢ ὅτι ἀφ' αὐτῆ ὀπιτηδύματ' ἢ ἐκ τούτου, ἢ ἐνεκα τούτου. δεῖ δὲ ἔτέρων νέων ἐνδοξοῖς περιστάσεσιν, καὶ ὑπερβάλλειν δεικνύσαι τὰς τῆδε τῆ ἐκείνων, τῆ μὲν ἑτέρου, πάλαιχρῆ τῆ ὑπαρχόντων λέγεσθαι, τῆ δὲ ὑπὸ σὲ ἐπαινουμένου, πάλαιχρῆ. γρη῏ δὲ καὶ πρὸ ἄλλοις μικρῶ ἐνδοξοῖς περιστάσεσιν παρὰ τὰς ὑπὸ σὲ λεγούμεναι, ἔσονται μεγάλα φαίνεσθαι. αἰεὶ δὲ ἔεικέλιοντα περιστάσεσιν αὐξῆσθαι, καὶ ποῖ. ἔ ποῖος τις νέος οὕτω φιλόσοφος ἐγένετο, ὅς ἄριστος ἦν ἡρόδοτος μαγάλιν αὐτὸν διδασκόντα. ἔσονται τις ἐρρωμένως τοῖς ἐπὶ τῆς γυμναστικῆς ὑπὸ μῦθων πόνοις, σφόδρα τιμὴ ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ φιλοπονίας ἀγαπήσθαι. τῆτον μὲν οὖν τὸν ἔξοποι εἰκέλιοντες, αὐξήσομεν. ὅταν δὲ καὶ περὶ τῆ ἡλικίας τῆ νεότητος διέλθωμεν, καὶ ὅτι τελευτῆ τούτου τῆ μέρους γνώμας ἔσονται ἡμῶν τάξομεν, ἢ παλιλλογήσομεν σιωπῶν τὰς περιηρημένα, ἢ τὸ περιηρητικὸν μέρος τελευτῶν ὁμιλούμενοι, πάλιν αὐτὸ διεπερῶμεν ὅφ' ἡμῶν ἐγκωμιαζόμενος αἴρη, περιηρημένοι, τιμὴ δικαιοσύνη τάξομεν ὑπὸ τῶν. ἔ ὁμοῖ ἔξοποις τῆ περιηρημένοις αὐξήσομεν, ἢ ἔξοποι ὅτι τιμὴ σοφίας ἐὰν ὑπάρχῃ. ἔ ταύτην αὐτὸν ἔξοποι διελθόντες, περιηρημένοι τιμὴ ἀνδρείας, ἐπὶ ἢ, ἔ τιμὴ αὐξῆσθαι ταύτης πάλιν ἀφ' ἀφ' ἑαυτῶν, ὅταν ὅτι τελευτῆ τῆ μέρους τούτου γνώμας, ἔ πάλαιχρῆ τὰ εἶδη διεξελθόντες ὄντες, παλιλλογήσομεν ἐν κεφαλῆσι τὰς περιηρημένα, τελευτῶν ἢ τῶν γνώμας, ἢ ἐξοποι πάλαιχρῆ τὰ λόγια ὅτι διήσομεν. ἀρμόσει δὲ ἐπὶ τοῖς ἐπαίνοις, καὶ πολλοῖς ὀνόμασι περὶ ἑκάστον χρησάμενον μεγαλοπρεπῆ τῆ λέξιν ποιῆσαι. ἐπὶ δὲ αὐτὸν ἔξοποι ὅτι τῆ μοχθηρῶν περιηρημάτων κακολογουῦντες, ταῖς κατηρησίας συστήσομεν. δεῖ γ' ἢ μὴ σκώπτειν ὄντας κακολογουῦντας, ἀλλὰ διεξιέναι, τὸν βίον αὐτῶν. μάλλον γὰρ οἱ λόγοι τῆ σκωμμάτων, καὶ τοῖς ἀκούοντας πείθοισι, ἔ ποῖς κακολογουμένοις λυποῦσι. τὰ μὲν γὰρ σκώμματα σοχαζέει τὴν ἰδέαν, ἢ τὴν οὐσίαν. οἱ γ' ἔξοποι, τῆ ἡρώων ἔ τῆ ἔξοπων εἰσὶν οἱ εἰκέλιες. φυλάττου δὲ καὶ τῆς ἀφ' ἑαυτῶν, μὴ ἀφ' ἑαυτῶν ὀνόμασι λέγειν, ἵνα μὴ ἀφ' ἑαυτῶν τὸ ἦθος.

ἀλλὰ τὰ τοιαῦτα ἀνιγματοδῶς ἐρμηνεύειν, καὶ ἑτέρων πραγμάτων ὀνόμασι χρῶμεθα, δηλοῦν τὸ πρᾶγμα. καὶ δὲ ἐν ταῖς κακο-
 λογίαις εἰρωνεύεσθαι ἐκασταγλαῖν τῆς ἐνασ-
 τίου, ἐφ' οἷς σεμνύνεται. ἐῖς ἰδίᾳ μὲν καὶ ὀλί-
 γων παρόντων ἀπμάζειν αὐτὸν. ἐν δὲ τῶν ὄχ-
 λους κοινὰς μάλιστα κατηγορίας λυιδρεῖν αὐ-
 ξεῖν δὲ ἐπεπεινοῦ τὸν αὐτὸν ἔστι τὰς κακο-
 λογίας, ὅν τ' καὶ τὰ ἐγκώμια. καὶ μὲν οὖν
 πύτων τῶν εἰδῶν ἐντεῦθεν εἰδησομένη τῶν
 κακῶν.

A Sed quæ huiusmodi sunt, tanquam per
 ænigma significabimus, & aliarum rerum
 nominibus rem ipsam manifestabimus.
 Debemus autem in vituperationibus iro-
 nia uti, & in iis aduersarium deridere,
 quibus ille maximè exultat: & priuatim
 quidem paucisque præsentibus cum de-
 honestare. In vulgus autem & multitu-
 dinem communes maximè vituperatio-
 nes maledicere. Vituperationes verò co-
 dem modo poterimus quo etiam & præ-
 conia, & augere, & extenuare. Itaque
 B harum specierum ex iis quæ superius dicta
 sunt, vsum omnem intelligemus.

ΚΕΦΑΛ. λζ'.

CAPVT XXXVII.

Περὶ τῆς κατηγορικῆς εἰδῆς καὶ ἀπο-
 λογητικῆς.

Accusationis questionisque præ-
 cepta.

ΛΟΙΠΟΝ δὲ ἔστιν ἡμῖν εἶδος τὸ, τῆς
 κατηγορικῆς, ἐπὶ τῆς ἀξιοκρατίας. ταῦ-
 τ' ἀπάλιν ὡς ἐπὶ δικαστικῶν καὶ σιωπῆσομένων,
 καὶ τὰξομένων, ἐπὶ δὲ ληθῶν. καὶ οὖν μὲν οὖν
 ἐν τοῖς προσημοῖς προσηγορίᾳ πρᾶγμα, καὶ
 καὶ οὐ κατηγορησομένη ἢ ἀπολογησομένη,
 ὡς τ' ἔστι τῶν ἄλλων εἰδῶν. καὶ οὖν καὶ
 πρᾶγμα λέσομένη ἐκ τῶν αὐτῶν, ὡς ἐπὶ προ-
 σημοῖς, ἐπὶ δὲ τῶν ἀπολογητικῶν. ἐπὶ δὲ καὶ
 καὶ τῆς διμηνείας, ὡς μὲν δὲ ἀφαιρέσει, ἐκ
 τῆς παροχιδίου χρόνου, ἢ τῆς παρόντος, καὶ
 μηδὲ ἀφαιρέσει, ὡς πρὸς αὐτὸν, ἢ
 πρὸς τὸ πρᾶγμα, ἢ πρὸς τὸν λό-
 γον τοῖς ἀκούοντες διαχειρίζειν, τὸν αὐ-
 τὸν ἔστι ὡς καὶ ἐκείνων εἰρησῆ, τῶν δὲ μέ-
 νειαν ποιεῖν. ὡς δὲ μήτε δὲ μήτε κακῶς
 ἀφαιρέσει, ἢ δὲ μένεια πρᾶγμα ἀφαιρέσει ἐκ τῆς
 παροχιδίου χρόνου, ἢ ἐκ τῆς παρόντος, ἢ δὲ
 ἐαυτὸν, ἢ τὸ πρᾶγμα, ἢ τὸν λόγον. τῶν δὲ ἀφαι-
 ρεσει, ἔνια μὲν μεμιγμένως, ἔνια δὲ
 ἰδίως πρὸς δὲ μένεια ποιεῖν. ἔστι μὲν οὖν
 ὅτι οὖν εἶσαι, δὲ οὖν τῶν διμηνείων πρᾶγμα
 ἀφαιρέσει. πρὸς μὲν γὰρ μήτε δὲ, μήτε κακῶς
 ἀφαιρέσει, αὐτοῖς μὲν σιωπῆσομένων ἐπαμνε-
 τῶν, καὶ τοῖς ἐπὶ ἀδελφῶν κακολογητέων. δεῖ δὲ
 αὐτοῖς ἐκ τῶν ἐπαμνεῖν, ὡν μάλιστα μέγιστον
 τοῖς ἀκούοισι. λέγω δὲ φιλόπολιν, φιλέται-
 ρον, ἐλεήμονα, ἐπὶ τῶν τοιαῦτα. τὸν δὲ ἐπὶ ἀδελφῶν
 κακολογεῖν ἐκ τῶν ἐπαμνεῖν, ἐφ' οἷς οἱ ἀκούοντες
 ὀργισοῦνται. ταῦτα δὲ ἔστι, μισόπολιν, μισό-
 φίλον, ἀχάριστον, ἀελεήμονα, ἐπὶ τῶν τοιαῦ-
 τα. καὶ δὲ ἐπὶ τοῖς δικασταῖς ἐπαμνεῖν πρᾶ-
 γμα, ὡς δικαστῶν δίκαιοι καὶ δεινοὶ εἶσι.

R Eliquum est, vt accusandi quæren-
 dique præcepta peragamus, quæ rur-
 sus quemadmodum in iudiciali genere di-
 ctum est, componemus, ordinabimus,
 percurremus. Primum igitur in exordiis
 rem, de qua fit accusatio, vel defensio,
 proponemus, vt etiam in aliis præmissis
 speciebus. Ad attentionem autem ab
 iisdem locis exhortabimur, quos in sua-
 dendo diffuadendoque docuimus. Item
 etiam de beneuolentia idem quoque mo-
 dus seruandus erit, qui in deliberatio-
 genere præmissus est. Nam is, cui auditores
 beneuoli sunt, ex præterito, aut præsentis
 tempore, & is qui nec calumnia affectus sit,
 ad eos irritandos vel in se, vel in rem ip-
 sam, vel in orationem, beneuolentiam
 D captabit eodem modo, vt illic docui-
 mus. Is verò in quem neque beneuo-
 li auditores, neque infensi fuerint, be-
 neuolentiam captare poterit ex præteri-
 to præsentis tempore, vel per se ip-
 sum, vel per rem, vel per orationem. Ille
 autem, qui apud auditores calumnie ob-
 noxius factus fuerit, partim mistim partim
 priuatim beneuolentiam captabit. Hic
 igitur modus erit, per quem beneuolentia
 comparabitur. Enimvero, hi aduersus
 quos neque bono neque malo animo
 auditores fuerint, paucis sunt laudan-
 di, & aduersarii vituperandi. Oportet
 E autem eos ab iis laudare, quæ videntur
 maximè auditorum interesse: (dico au-
 tem ciuitatis studiosum, amicorum obser-
 uatorem, gratum, misericordem, & si-
 milia:) aduersarios autem ab iis vitupera-
 re, quibus auditores ad iram irritantur.
 Hæc autem sunt, ciuitatis inimicus, ami-
 corum hostis, ingratus, immitis, & hu-
 iusmodi. Opus est etiam, laude iudices de-
 linire, quòd iusti iudices grauesque sunt.

adversariorum præterea defectus, sic ubi tibi minores extiterint, siue ad dicendum, siue ad agendum, seu ad aliud quicquam, quod in disceptatione versetur, erunt oratione complectendi: & iustum præterea, & legitimum, & utile, & quæ deinceps sequuntur, inducenda. Cum iudices igitur neque bono neque malo animo in nos fuerint, ex his benevolentiam captabimus. Si quis verò in calumnia sit, idque ex præterito tempore, & circa orationem, scire ex antè dictis poterimus quo pacto infimulationes solvere oporteat. Quòd si ex præsentis tempore calumnia fuerit, necesse est circa ipsum hominem eam fieri: aut si ineptus præsentis controuersia, aut si criminibus subcontrarius, aut si pro confesso accusationi obnoxius videatur. Ineptus quidem fuerit, si aut iunior, aut senior pro alio disceptet. Subcontrarius verò esset, si quis robustus imbecillum verberationis accuset, aut si quis contumeliosus contumeliae temperantem infimulet, aut si quis admodum pauper hominem ditissimum pecuniarum egens in iudicium deuocet. Itaque huiusmodi homines subcontrarii criminibus sunt. Pro confesso autem erit, si quis fortis robustusque existens, ab infirmo & imbecillo verberationis accusetur, aut si quis fur existimatus, furti reus in iudicium arcessatur. Ut autem omnia vno complectamur verbo, hi, quorum moribus similis est hominum opinio, videbuntur criminibus esse obnoxii. Circa ipsum igitur hominem ex instanti tempore calumniae huiusmodi fieri poterunt: circa rem autem ex contingente, si quis aduersus domesticos amicos, aut aduersus hospites, aut in suos, vel de prauis vel de turpibus rebus negotia adferat. Hæc enim infamiam disceptantibus afferunt. Quemadmodum igitur eas infimulationes sumus dissoluturi, deinceps ostendam. Duo esse communia in omnibus elementa existimo: alterum quidem, ut quibus rebus correptos iudices aduersarios putes, his eos præueniens corripias. Alterum verò est, si res in aduersarios quidem maximè, sin id minùs, in alios quosdam transferas, ea vsus cauillatione quòd non ex sententia tua, sed ab aduersariis coactus in certamen descenderis. In vnaquamque verò calumniam hæc argumentari conuenit. Iunior quidem causabitur, aut seniorum, aut amicorum, qui pro se disceptent, solitudinem, aut criminum magnitudinem, aut temporis præscriptionem,

Tom.III.

A συμπολιτικώτερον ἐπὶ τὰς ἐρασιώσας, εἴ ποτε τῶν ἀνιδίκων καταδιεσφόρος ἔχει πρὸς τὸ λέγειν, ἢ πρᾶξιεν, ἢ ἄλλο τι τῶν πρὸς τὸν ἀγῶνα. πρὸς δὲ τούτοις ἐμβλητέον τὸ, τε δίκαιον, καὶ τὸ νόμιμον, καὶ τὸ συμφέρον, καὶ τὰ τούτοις ἀχρόλουθα. ὧ μὲν οὖν μήτε δὴ μήτε κακῶς ἀφαιρέμεθα, ἢ τούτων ἐν τοῖς δικασταῖς τῶν δυνόισιν ποιεῖν. τὰ δὲ ἀφαιρέμεθα, εἰ μὲν οὖν ἐκ τῶν παρρηχιδίου χρόνου αἱ ἀφαιρέσεις ὡς πρὸς τὸν λόγον, ἴσμεν ὡς δεῖ τὰ τοιαῦτα λυεῖν ἐκ τῶν πρᾶξιων. εἰ δὲ ἐκ τῶν παρρηχιδίου χρόνου, πρὸς αὐτὸν τὸν ἀδικοῦν ἀναγκασθὲν ἀφαιρέμεθα, εἰ μὲν ἀρεπῆς ἢ τὰ παρρηχιδίου ἀγῶνι, ἢ ὑπερδωμῆος τοῖς ἐγκλήμασι, ἢ ὁμολογητέον τῆ κατηγορίας. ἀρεπῆς μὲν οὖν γίνονται δὴ, εἰ μὲν ἀγῶνι (ἢ) γεώτερος, ἢ πρᾶξιων ὑπὲρ ἀλλοῦ. ὑπερδωμῆος δὲ, εἰ μὲν ἰσχυρὸς ὢν, ἀδικοῦν δικάζοντα ἀχίαις. ἢ εἰ μὲν ὑβριστῆς ὢν, ὑβρὸν ἐγκλήματι πώφρονι. ἢ εἰ μὲν πᾶσι πλοσίου δικάζοντα, πᾶσι πέντε χρημάτων ἐγκαλῶν. οἱ μὲν οὖν τοιοῦτοι ὑπερδωμῆος εἰσὶ τοῖς ἐγκλήμασι. ὁμολογητέον δὲ ἔσται, εἰ μὲν ἰσχυρὸς ὢν, ὑπὲρ ἀδικοῦ ἀχίαις δικάζοντα. ἢ εἰ μὲν κλέπτης δοκῶν εἶναι, κλεπῆς δικάζοντα φθῆναι. ὅπως δὲ οἱ τὰς πρὸς αὐτῶν δόξας ὁμοιοῦσιν αὐτοῖς ἔχοντες, ὁμολογητέον τοῖς ἐγκλήμασι δόξασιν εἶναι. πρὸς μὲν οὖν αὐτὸν τὸν ἀδικοῦν, ἐκ τῶν παρρηχιδίου χρόνου πρᾶξιων γινώσκοντα ἀφαιρέμεθα. αἱ δὲ πρὸς τὸ πρᾶξιον συμβαίνουσαι, εἰ μὲν πρᾶξιων τεύχεται πρὸς οἰκείους φίλους, ἢ ξένους, ἢ ἰδίους, ἢ πρὸς μικρῶν, ἢ ἀχρόλων. ταῦτα γὰρ ἀδοξίαν τοῖς δικάζομένοις ποιεῖ. πῶς οὖν τὰς ἀφαιρέσεις τὰς πρᾶξιων ἀπολύσομεν, τὸ το δηλώσομαι. δύο μὲν δὴ εἰρηχίαι λέγω κρινὰ τῶν πρᾶξιων. τὸ μὲν, εἰ μὲν νομίζεις τοῖς κριταῖς ὅτι πλήθει, πρᾶξιων ταλαμβῶν αὐτοῖς, ἢ ἐπιπληθει. τὸ δὲ ἕτερον, εἰς τὰς πρᾶξεις, μάλιστα μὲν εἰς τοῖς ἀνιδίκους ἀποδοξίαν εἶναι, εἰ δὲ μὴ, εἰς ἄλλους ἵνα πρᾶξιων φάσι χρώμενος, ὅτι οὐχ ἔκων, ἀλλ' ὑπὲρ τῶν ἀποταγωνιστῶν ἀναγκασθόμενος, εἰς τὸν ἀγῶνα κατέστη. καθ' ἑκάστην δὲ τῶν ἀφαιρέσεων τὰ δὲ χρὴ πρᾶξιων αἰετῆσαι. τὸν μὲν γεώτερον, πρᾶξιων φίλων ἀπεισῆσαι τῶν ἀγωνιστῶν ὑπὲρ αὐτῶν, ἢ μέγιστος ἀδικημάτων, ἢ πρᾶξιων χρόνου, ἢ πλήθος, ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον. εἰ δὲ ὑπὲρ ἀλλοῦ λέγῃς, ῥητέον ὡς ἀφ' ἐφίλων σιωπῆσαι, ἢ δὲ ἔχρησεν τῶν ἀνιδίκων, ἢ ἀφ' ἑφίλων πρᾶξιων ἀφαιρέμεθα.

Eccc ij

ἢ ἀφ' τοῦ κοινῶ συμφέρον, ἢ ἀφ' τὸ ἔρημον
 εἶ), καὶ ἀδικεῖσθαι ὡς σιωπηρῶς. εἰ δ' ὁμολο-
 γησὺ μὲν ὡς ἐκλήματι, ἢ ὑπονασπίος τῆς κα-
 τηρεῖα γρησῶ, τῆ τε πορκαταλήψῃ χρῆ-
 σθαι, καὶ λέγειν, ὡς δ' ἀδικῶσι καὶ νόμιμον, οὐ-
 δὲ συμφέρον ἐκ τῆς ὑπολήψεως ἢ τῆς ὑπο-
 ψεῖς * καὶ ταχρίνειν, πρὶν τῶ πρῶτον ἀ-
 χύσθαι. τὰς μὲν οὐκ ὡς τὸν ἀνδρῶν αὐτὸν
 ἀφ' βολῆς, οὕτω λύσομεν. * τὰ δὲ ὡς τὸ
 πρῶτον οὕτως ἀπὸ σόμῃα, πλὴν αἰτίας εἰς
 τὸν ἐναπίον τρέποντες, ἢ λοιδόρειαι ἐγκυλοῦ-
 τες αὐτοῖς, ἢ ἀδικίας, ἢ πλεονεξίας, ἢ φιλο-
 νεκίῃν, * καὶ ὀργῶν πορφασιζομένων, ὅτι
 τῶ δικίου δι' ἄλλου ἔργου τυχεῖν ἀδυνάτων.
 τὰς μὲν οὕτω ἰδίας ἀφ' βολῆς, ὅτι τῶ δικα-
 στήριον οὕτω λύσομεν. τὰς δὲ κρινὰς πᾶσι τοῖς
 εἶδεσιν, ὡς ὅτι τῶ πορτέρων εἰδῶν εἴρησθαι.
 τὰς μὲν οὕτω τὰ δικηρικὰ πορσοῖμα, τὸν αὐτὸν
 ἔργον ὄντ' καὶ τὰ δημηγερικὰ. καὶ τὸν αὐτὸν
 δὲ λόγον καὶ τὰς ἀπαγγελίας σιωπῶν τῶ
 πορσοῖμῳ, καὶ ἢ ὡς τὰ μέρη πρῶτος καὶ δι-
 χίας ἀποφασίζομεν, ἢ αὐτὰς ὑφ' ἑαυτῶν πορ-
 μαπειδεῖς ποιησοῦμεν. τὰ δὲ μὲν τῶτα ἔσται
 βεβαίωσις, ἀπὸ μὲν ἀντιλέγων τὰ πορῶν-
 ματ' ὑπο τῶ ἀντιδικῶν, ἐκ τῶν πρῶτων· ἀπὸ
 δὲ ὁμολογῆσαι, ἐκ τῶ δικῶν, καὶ ἐκ τῶν συμ-
 φερότων, ἐκ τῶ τούτοις ἀκλουθῶν. τὰ τῶν
 δὲ δι' ἑαυτῶν πρῶτων πορῶν μῆρυτιας, ἐκ τῶ
 ἐκ τῶ βασιλῶν ἡμῖν ὁμολογηθέντα, αὐτῶν πρῶτων
 ἔπειτα βεβαίωσις, αὐτῶν * πρῶτα ἢ γνώμης καὶ
 ἐνθυμήμασιν· εἰ δὲ μὴ πρῶτα πρῶτα ἢ
 ὡς εἰκότι ἔπειτα τοῖς πορῶν δείγμασι, ἐκ τοῖς πε-
 μηρείοις, καὶ τοῖς σημείοις, ἐκ τῶν ἐλέγχοις· πε-
 λυταῖον δὲ τοῖς ἐνθυμήμασι, καὶ ταῖς γνωμο-
 λογίαις· εἰ δὲ ὁμολογῆσαι τὰ πρῶτα, τὰς
 μὲν πρῶτος ἑαυτῶν, τῆ δὲ δικηλογίᾳ, ὡς πορ
 ἐκ τοῖς ἐμπορῶν, χρῆσθαι. καὶ τῶ τῶν τῶν
 ἔργον βεβαίωσομεν. μὲν δὲ πλὴν βεβαίωσιν,
 τὰ πορῶν τοῖς ἀντιδικῶν τῶ τῶν πορκατα-
 ληψοῦμεν αὐτῶν τὰ ἐπίδοξα λέγεισθαι. εἰ δὲ μὲν
 οὕτω δὲ ἀριώτῃ τὸ πρῶτον, τὰς μὲν ὑφ' ἑαυ-
 τῶν πρῶτος εἴρηκῶν ἀνζητήτων, τὰς δὲ
 ὑπο ἐκείνων μελλούσας λέγεισθαι, ἀφ-
 συρτόν καὶ ταπεινωτέον. εἰ δὲ ὁμολο-
 γησὺ τῶσιν, ἔνομα καὶ δικη καὶ ἀποφάνειν
 κατὰ τοῖς γεγραμμένοις νόμοις· καὶ οὐκ ἄλλο
 ἡμῖν παρεσθῶμεν, καὶ τοῖς ὁμοίοις πύτοις,
 δικητοῖς, καὶ καλοῖς, καὶ συμφέροντας τῶ
 κοινῶ τῆς πόλεως κοκρημένοις ὑπο τῶ
 πολλῶν, τοιοῦτοις εἶ) πρῶτον ὅτι δὲ κινῶν

μ. πορκα-
ταφ

μ. τὰς δὲ

Interpr.
ἢ ὀργῶν.

ἀπὸ τῶν

A aut rerum multitudinem, aut aliud qui-
 huiusmodi. Si verò habueris pro alio dictio-
 nem, dicendum erit, te amicitiae gratia ad-
 uocatum fieri, aut aduersarii motum inimi-
 citiis, aut quia negotiis interfueris, aut quò
 utilitatem publicam, aut quia is cui patro-
 nus venis, & ab omnibus est desertus, & in-
 iuria premitur. Quòd si crimini pro còfesso
 obnoxius, vel subcòrtarius accusationi effi-
 ci videatur, cùm præoccupatione utendum
 est, tum etiam dicendum ut neque iustum,
 neque legitimum, neque utile sit ex opinio-
 ne ac suspicione ferre prius sententiam, quã
 res fuerit audita. Quæ igitur circa ipsum
 hominem sunt, hoc pacto insimulationes
 diluemus: eas verò, quæ circa rem sunt, ita
 repellemus. Causam in aduersarium reii-
 ciemus, vel si maledictum ei crimini de-
 mus, vel si iniuriam, aut cupiditatem, aut
 pertinaciam, aut iram prætendamus, quòd
 nullo alio modo ius consequi possibile sit.
 Priuatas igitur calumnias apud iudices ita
 diluemus: communes verò omnibus spe-
 ciebus soluere poterimus, quemadmodum
 in superioribus dictum est. Exordia verò in
 genere iudiciali eodem modo collocabi-
 mus, sicuti etiam in deliberatio. Eadem
 etiam ratione narrationes exordio coniu-
 gemus, quas vel particulatim probabiles
 esse iustasque ostendemus: aut ipsas separa-
 tim, tanquam in vnum corpus, ordinabi-
 mus. Deinde verò erit confirmatio, quam,
 si quidem rebus ipsi aduersarii contradixe-
 rint, ex probationibus: sin autem consense-
 rint, ex iustis, & vtilibus, & his similibus
 confirmare debemus. Collocanda sunt ex
 probationibus primùm quidem testimo-
 nia, & si quæ nobis ex quaestionibus confes-
 siones fuerint. Demum verò si nullo modo
 verisimilia ea fuerint, sententiis & commē-
 tationibus: sin autem non omnino verisimi-
 lia, probabili, demum exemplis, & conie-
 cturis, & signis, & argumentis, demum ve-
 rò commentationibus & sententiis confir-
 mare debemus. Quòd si verisimilia fuerint,
 probationes quidem omitemus, iustis au-
 tē, quemadmodum in antè dictis, utemur.
 Et hoc quidem modo confirmabimus. Post
 confirmationem autem, vbi ea quæ in ad-
 uersarios sunt, collocauerimus, præoccupabi-
 mus eas res, quas verisimile fuerit aduer-
 sarios dicturos. Et si quidem aduersarii rem
 negarint, probationes illas à nobis dictas
 amplificabimus: quas verò illi dicturi sunt,
 reprehēdemus & extenuabimus. Si verò fa-
 teantur & legitima & iusta esse, quæ secun-
 dū scriptas leges à nobis inductas ostenderi-
 mus, enitendū est ut his simul leges quæ
 s & iustas & honestas, & conducibiles vniuersæ
 Reipublicæ plures iudicarint, tales etiã esse
 ostendamus: quas autem aduersarii indu-
 xerunt, eas contrà habere demonstremus.

B

C

D

E

Quodd si minùs commodè hæc dici quiverint, iudices commonefaciendi sunt, eos non de lege, sed de re iudicare, quodque iurati sint secundùm leges latas sententiam latum ire, & doceas haud hoc tempore decere leges, sed in constitutis diebus eas ferre. Sed si contigerit, rem his legibus agitari, quæ iniquæ esse videantur, dicendum erit, non legem rem huiusmodi, verùm iniquitatem esse, cum lex quidem ad utilitatem feratur, hæc autem afferat civitati perniciem. Dicendum etiam erit, haud contra leges facturos, si huic legi contrariam sententiam tulerint, sed leges potiùs laturos, ne sit improbis iniquisque decretis utendum. Oportet autem ad id collectionem afferre, quodd nulla lex prohibet Reipublicæ benefacere: sed improbas leges auctoritate priuate, aliud nihil esse, quàm civitatem beneficio donare. Quascumque igitur ex his legibus, quæ nullam ambiguitatem continent, habuerimus, ex talibus præuenientes abundè contradicere poterimus. De ambiguis verò legibus si iudices ita senserint, ut tibi expedit, oportet hæc demonstrare. Quodd si iudex dicat quemadmodum aduersarii, condonandus est, legumlatorem non hoc sensisse, quod ab illo dicitur, quodque conducit ipsis iudicibus legem ita dicere. Verùm si nullo modo possis in contrarium sententiam commutare, ostende aliud nihil posse contrariam legem dicere, atque ipse dicas. Et quo quidem pacto oporteat uti legibus, ex his quæ diximus, abundabis. Summatim verò si peccasse omnino fateantur, & ex iusti tamen & legitimi partibus defensionem parent: ex his ea sunt confutatione præuenienda, quæ dicturi illi videantur. Sin autem peccasse fateantur, & sibi tamen ignosci postulant, sic talia oportet confutare. Primùm quidem dicendum erit, deterioris esse moris, quodque tunc illi crimen in imprudentiam reiciunt, cum se deprehensos intuentur. Proinde si huic ignoscitis, alios item omnes suppliciis atque cruciatibus liberabitis. Dic etiam & illud, Si eos, qui peccasse confitentur, absoluetis, quo pacto inficientes condemnabitis? Dicendum etiam erit, Et si imprudenter erravit, non tamen decet me ob huius imprudentiam detrimento affici. Præterea dicitur, Cum neque legumlator imprudenter delinquentibus ignoscit, eo neque à iudicibus, qui secundùm leges iudicant, ignosci iure potest. Ex his igitur atque similibus eos qui sibi ignosci postulant, confutare poterimus: sicuti etiam ab initio exposuimus.

Tom. III.

A *ὅτι δὲ τῶν ἀπίδίκων, τὰ εἰσαίτια. εἰ δὲ μὴ ἐνδέχεται ταῦτα λέγειν, ὑπομίμησθε τις δικαστῆς, οὐδὲ οὐχ ὑπὸ τῆς νόμου, ἀλλὰ τὸ πρῶτον μάλιστ' ἀδικῶσι, ὁμολογητῆς καὶ τῶν νόμων τοῖς κριταῖς τὴν ψῆφον εἶπεν· καὶ διδάσκει ὅτι οὐ νομοθετῆν καὶ προσήκει, ἀλλ' ἐν ταῖς πρῶταις κυρίαις ἡμέραις. δὲ δὲ ἡμῖν συμβαίνει τὸ πρῶτον μολογητῆς καὶ δοκῶσιν εἰ νόμοις τὸ πρῶτον πεπεραῖται, ῥητέον ὡς οὐ νόμος, ἀλλ' ἀνομία τὸ εἰσὶν ὅτιν.*
 B *ὁ μὲν γὰρ νόμος ὅτι τὸ ὠφελεῖν τίθει· ἐστὶ δὲ βλάβη τῆς πόλιος. ῥητέον δὲ καὶ ὡς οὐ παρονομήσειεν, ἀλλ' οὕτως τῶν νόμων εἰσαίτια ψῆφον θάψαι, ἀλλὰ νόμοις ποιῶσιν, ὡς τὴν μὴ χρῆσθαι δόγμασι ποινῶν τῶν νόμων. δεῖ δὲ καὶ τὸ συμβιβάζειν, ὡς ὁσέως νόμος κωλύει τὸ κοινὸν εὖ ποιεῖν. τοῖς δὲ φαύλοις νόμοις ἀκούεις ποιῶν, θύρα γὰρ τῶν πόλιος ἐστὶ. καὶ μὲν οὐδὲ τῶν σαφῶς εἰρημένων νόμων, ὁποῖοις ἀπὸ αὐτῶν ἔχωμεν, ἐκ τῶν τριούτων παροκαταλαμβάνοντες, ἀντιλέγειν ὑπορήσομεν. καὶ δὲ τῶν ἀμφισβόλων, εἰ οὕτως ὑπολαμβάνωσιν ὡς οὐ συμφέρει, δεῖ ταῦτα ὑποδεικνύειν· ἀνδ' ὡς ὁ εἰσαίτιος λέγει, καὶ διδάσκει, ὡς ὁ νομοθετῆς. οὐ τῆτο διανοεῖτο ὅτι οὐ λέγεις, καὶ οὐ συμφέρει αὐτοῖς οὕτως λέγειν τὸν νόμον. εἰ δὲ μὴ δυνατὸς ἦεν ὅτι τὸ εἰσαίτιον μάλιστα, δείκνυς, ὡς ὁσέως ἄλλο λέγειν ὁ εἰσαίτιος δυνατὸν νόμος, ἢ ὁ σὺ. ἐπεὶ μὲν τῶν νόμων, ὡς δεῖ χρῆσθαι, τῶν τῶν ἔργων μετῶν, ὑπορήσοις. καθόλου δὲ, ἀνὸμολογητῆς, ἐκ τῶν δικῶν τῶν νόμων νομίμων τῶν ἀπολογίαν ποιεῖσθαι μέλλωσιν, ἐκ τούτων τὰ ἐπιδοξὰ ῥηθῆσεσθαι παροκαταληπτόν. εἰ δὲ ὁμολογητῆς, συγγνώμης ἀξίωσιν τυχεῖν, ὡς δεῖ καὶ πειραρεῖσθαι τῶν αὐτῶν ἀπίδίκων. πρῶτον μὲν λεκτέον, ὡς κακοήγερον ἴσθαι, ὡς τῶν αὐτῶν ἄμαρτῶν φασὶν ὅταν γνωσθῶσιν, ὡς τὴν οὕτως συγγνώμην ἔχει, ὡς τις δῆλον πᾶσι τῶν ἀνομιῶν ἀφῆσεν. εἰ δὲ λέγε, ὡς εἰ τῶν ὁμολογητῶν ἄμαρτῶν ἀποφθιπέσθαι, ὡς τῶν μὴ ὁμολογητῶν κατὰ ψῆφισθε; λεκτέον ὅτι, οὐ εἰ δὲ ἀμαρτῶν, ἐκ ἐμοῦ δεῖ ἀφ' ἑαυτοῦ τοῦ ἀμαρτῶν ζημιόσθαι. πρῶτον δὲ τούτοις ῥητέον, ὡς ὁσέως ὁ νομοθετῆς τις ἀμαρτῶν συγγνώμην ἔχει· ὁκοῦν δικῶν ὁσέως τοῖς δικαστῆς καὶ τοῖς νόμοις κρίνοισθαι. ἐκ μὲν οὖν τριούτων τῶν συγγνώμης πειραρησόμεθα, καθάπερ ἐν ἀρχαῖς δεδηλώκαμεν.*

Eccc iij

συλλήβδω δὲ τὰ ὑποτῆ ἀντιδίκων μέλ-
 λοντα λέγεσθαι καὶ πρὸς πίστιν καὶ δικαιολο-
 γίαν καὶ συγγνώμην, ἐκ τῆς προειρημένων
 προκαταληψόμεθα. μὲν δὲ ταῦτα πλεονάζου-
 σιαι ἀναλογητέον ἐν κεφαλαίᾳ τοῦ λόγου ὄλον,
 ἔπειτα τὸ μῦθος, ἐὰν ἐπιδέχηται, πρὸς μὲν τοῖς
 ἐναντίοις ἔχθρας, ἢ ὀργῆν, ἢ φθόνον τοῖς δι-
 κασταῖς ἐμποικητέον. πρὸς δὲ ἡμᾶς, φιλίαν,
 ἢ χάριν, ἢ ἔλεος. ὅθεν δὲ ταῦτα γίνονται, ἐν ταῖς
 δικηνοῖσι καὶ ἐπι τῆς προειρημένων καὶ ἀ-
 ποδραστηρίων εἰρήνευον, καὶ ἐν τῷ ἀπολογητικῷ
 εἶδει πάλιν ὅτι πειθυτικῆς διέξεως. τὸν μὲν
 οὖν πρῶτον λόγον, ἐὰν κατηγορησώμεθα, ἐν
 τῷ δικηνοῖσι οὕτω καὶ σιωπῆσιν καὶ ταῖς ο-
 μῖαι. ἐὰν δὲ * ἀπολογησώμεθα, τὸ μὲν προ-
 οἰμίον ὁμοιωθῆσθαι τῷ κατηγορησώμετι συζη-
 σώμεθα. τῆν δὲ κατηγορησώμεθαι, ἢ μὲν εἰ-
 δέναι τῶν ἀκούοντες ἐποίησε, πρὸς ἀλείψωμεν.
 ἢ δὲ δόξαζον, ταῦτα προεκθέσωμεν, μὲν τὸ
 προοίμιον ἀφελύσωμεν, τοῖς τε μῦθους, καὶ
 τῶν βασιλέων, καὶ τῶν ὀρκίων, ἀπίστοις ποιή-
 σωμεν, ὡς παρακλήσεις. εἰ μὲν τὰ προ-
 γματα πιστὰ ἢ, πλεονάζουσι αὐτῶν ἀπολο-
 γίας, ὅτι τὸν ἐκ τῆς ἀφελύψωμεν τὸ-
 ποι μετὰ βίβλαζοντες. εἰ δὲ εἴεν οἱ μῦ-
 θους οἱ βασιλέων πιστοί, ὅτι τὸν λό-
 γον, ἢ πλεονάζουσι, ἢ ὅ, ἢ ἀλλοεχθῆς
 ὅτι τῆς ἐναντίων πιστώσαν. ἀπὸ δὲ τὸ λισιτε-
 λές, ἢ τὸ ἔθος ἐπιφέρειν, σὺ κατηγορήσει, ἀ-
 πολογησώμεθα μάλιστα μὲν ὡς λισιτελές ὅτι ὁ
 κατηγορησώμεθαι. εἰ δὲ μὴ, ὅτι σὺ εἴησιν ταῖς
 τοιαῦτα προετίθει, οὐτε σὺ, οὐτε οἱ τοιοῦτοι. ἢ ὅτι
 οὐ τῶν ἐναντίων ἔχον. τὸ μὲν οὖν εἰς οὕτω λύ-
 σης. τὸ δὲ πρὸς δείγμα, πρῶτον μὲν, αὐτῶν
 κη, δείκνυε ὡς οὐχ ὁμοίον ὅτι τῶν ἐγκα-
 λουσώμεθα. εἰ δὲ μὴ, ἔπειτα φέρε αὐ-
 τῶν πρὸς δείγμα ἐκ τῆς ἐναντίων πρὸς
 τὸ εἶκος γινώσκον. τὸ δὲ τεκμήριον λυε,
 φερέων πρὸς ἀσπίδας ἐναντιωθῆσθαι σιωπῆ-
 βη. ταῖς δὲ γνώμας ἔτα ἐνθυμήματα, ἢ πα-
 ραδύξα ἀπόφασις, ἢ ἀμφίβορα. ταῖς δὲ ση-
 μεία, πλειόνων ὄντων ἀπόφασις σημεῖα, ἔμῃ
 μόνου τῶν ἐγκαλουσώμεθαι. ἔπειτα μὲν τῆς ἐ-
 ναντίων ὅτι τὸ ἐναντίον ἀγνῶστες ἢ ὅτι τὸ ἀμφί-
 βολοῖ, ἀπίθανα τῶν ἐναντίων καὶ ἐπισημῶν.
 αὐτῶν δὲ ὁμολογῶμεν τὰ ἐγκαλουσώμεθα πεποι-
 κέναι, ἐκ τῆς δικηνοῖσι καὶ τομίμων μετόντες,
 ἐνομήτερος ἔδικαιότερος τὰ ἡμέτερος ἀπο-
 δεικνύωμεν πειρασώμεθα. αὐτῶν δὲ μὴ τῶν ἐ-
 χθῆς, εἰς ἀμῶντημα ἢ ἀτύχημα καταφύγειν

ν. ἀπολο-
 γησώμεθα

A Ut compendio autem utar, quæcumque
 sint aduersarii dicturi, & ad probationem,
 & ad iuris sui partes afferendas, & ad
 veniam postulandam, ex antè dictis præ-
 occupabimus. Post hanc autem causam
 tota est oratio per enumerationem sum-
 matim repetenda, & breuiter (si fieri po-
 test) iudicium animi in aduersarios qui-
 dem, vel ad odium, vel ad iram, vel ad
 inuidiam, in nos autem ad beneuolen-
 tiam, vel gratiam, vel misericordiam com-
 mouendi. Quibus autem rebus hoc fiat,
 in deliberatiuo genere, in suasionibus &
 dissuasionibus diximus, ac rursum in de-
 fensionis specie ad finem percutremus.

B Orationis igitur principium in iudiciali
 genere, si quidem accusemus, ita com-
 ponemus, & ordinabimus: si verò de-
 fendamus, exordium, quemadmodum
 & in accusando, constituemus. Eas au-
 tem res, quarum accusamur, quibusque
 accusator scientiam auditoribus fecerit,
 relinquemus: quibus verò opinionem re-
 liquerit, hæc, ubi post exordium propo-
 fuerimus, dissoluemus: testesque, & quæ-
 stiones, & iuramenta refellemus, quem-
 admodum antea audisti. Et si quidem res
 credibiles fuerint, poterimus ipsarum re-
 sponsum in eius quod relictum sit, lo-
 cum transferre. Quod si testes per quæ-
 stiones fidem fecerint, aut in orationem,
 aut in negotium, aut in quodcumque aliud
 fuerit in aduersariis maximè verisimile,
 ipsorum est responsio transferenda. Si ve-
 rò aut contra utilitatem publicam, aut
 contra consuetudinem accusator te fecisse
 criminetur, debes defendere id maximè
 esse utile, quod ab eo crimini datur: vel si
 id minùs potueris, dices ut neque abs te,
 neque ab iis qui tibi sint similes, aut quòd
 non hoc modo huiusmodi res geri consue-
 uerit. Probabile igitur ita solues. Exem-
 plum verò debes primùm, si potes, demon-
 strare id haudquaquam esse criminationi
 simile, vel aliud tibi ex contrariis præter ve-
 risimilitudinem exemplum ferendum esse.
 Coniecturam autem potes confutare, si di-
 cas quibus causis contraria significare con-
 tingerit. Sententias verò, atque commen-
 tationes, aut improbables aut ambiguas
 ostendas oportet. Signa autem non eius so-
 lum cuius ipse sis accusatus, sed rerum plu-
 rimarum signa esse ostende. Et ea quidem,
 quæ ab aduersariis dicta fuerint, in contra-
 rium aut ambiguum conuertentes, poteris
 hoc modo improbare. Si verò quorum
 nos accusator criminatur, ea fecisse fatea-
 mur, idq; ex iusti & legitimi partibus defen-
 dere pergamus, magis legitimas res nostras
 iustioresque demonstrare elaborabimus.
 Quòd si minùs commodè fieri potuerit,
 ad imprudentiam casumque defugiemus,

iacturasque paruas esse ostēdemus, & ignoscendum nobis esse argumentabimur: demonstrantes quā omnium quidem hominum per imprudentiam delinquere commune sit: sed afficere iniuria, improborum esse proprium. Dices etiam æquum & bonum esse, & iustum & conducibile ignoscere iis, qui per imprudentiam deliquerint. Neminem enim omnium scire, si quid aliquando sibi huiusmodi euenturum sit. Ostendendum est etiam, si quid aduersarius ipse aberrauerit, & veniam tamen consecutus sit. Post hæc ex præoccupationes sequuntur, quæ ab aduersariis dictæ sunt. Harum igitur alias satis superque à rebus ipsis soluere poterimus. Sed si calumniatur, scriptas nos orationes recitare, aut quod eas recitemus meditari, aut mercede conductos patronos fieri, ad hæc talia contraueniamus oportet, dissimulandoque dicamus minimè omnium lege prohiberi, aut se scripta, aut illum non conscripta loqui. Loge namque talia patrare non permitti, loqui verò ut quisque velit, facile fini. Dicendum quoque erit, vsque adeò aduersarii delicta vel ipsius eius sententia permagna esse, ut existimet me nunquam dignè in se accusando satisfacere posse, nisi quæ dicturus essem, & antea scriberem, ac multum temporis meditatus sim. Ad scriptarum igitur orationum calumnias sic occurrere poterimus. Si verò dixerint, nos discere meditarique dicendi facultatem, confitebimur id quidem, dicemusque. Nos quidem, quos ais discere, neque calumniatores, neque contentiosi certè sumus. Tu verò, qui oratoriā non tenes, cum hoc tempore, tum sæpe aliās nos calumniis circumuenire deprehensus es. Quare conducere ciuibus videtur, ut & ille oratoriam discat. Non enim sic malum neque insimulatorem eum fore. Eodem quoque modo si quis nos mercede conductos causarum patronos dicat, & fatebimur, & cauillabimur, huiusque rei authorem accusatorem nostrum ac reliquos omnes demonstrabimus. Mercedum autem species diuidemus, dicemusque, alios pecuniis, alios gratis, alios suppliciis, alios honoribus aduocatos assistere. Te igitur gratis id obire muneris ostende: aduersarium verò dicitone paruo quidem pretio aduocatum assistere. Eum namque ut aliquid argenti iniuste capiat, non autem ne persoluat, in iudicium ire. Idem quoque modus seruandus est, si quis nos aut aliquos edocere dixerit, qui controuersis apud iudices utantur, aut iudiciales orationes conscribere. Nam & alios omnes ostendes pro viribus adiumento amicis esse, & docendo quidem, & consulendo: & artificiosissimè in huiusmodi rebus occures.

A Ἐπιχειρῶς τὰς βλάβας ἀποφάνοντα συγγνώμης τυγχάνειν πειρατέον. τὸ μὲν ἀμφοτέρω, κοινὸν πόμπων δὲ θεσπίων ἐπιδεικνύοντα, τὸ δὲ ἀδικεῖν, ἴδεν τῆν ποιηρῶν. λέγε δὲ ὅτι καὶ ἐπιχειρῶς καὶ δικαίον καὶ συμφέρον ἐστὶν συγγνώμην ἔχειν τῆς ἀμφοτέρω. ὁ δὲ οἶδεν ἀποφάνει εἴ τι τοιοῦτον αὐτῶ σίμω ἐπιπέσει. ἀποφάνει καὶ τὸν ἐπαιτίον, εἴ τι δὲ κήμω τιν, συγγνώμης τυχεῖν ἀξιώσεται. καὶ δὲ τὰ οὐκ ἀποφάνει καὶ τὸν ἐπαιτίον εἴ τι δὲ κήμω τιν, συγγνώμης τυχεῖν ἀξιώσεται. καὶ δὲ τὰ οὐκ ἀποφάνει καὶ τὸν ἐπαιτίον εἴ τι δὲ κήμω τιν, συγγνώμης τυχεῖν ἀξιώσεται. καὶ δὲ τὰ οὐκ ἀποφάνει καὶ τὸν ἐπαιτίον εἴ τι δὲ κήμω τιν, συγγνώμης τυχεῖν ἀξιώσεται. καὶ δὲ τὰ οὐκ ἀποφάνει καὶ τὸν ἐπαιτίον εἴ τι δὲ κήμω τιν, συγγνώμης τυχεῖν ἀξιώσεται.

B γμάτων διπορήσονται λύειν. ἐὰν δὲ ἀφραβὰ λωσιν ἡμᾶς, ὡς γεγραμμένοις λόγοις λέγειν, ἢ λέγειν μελετῶν, ἢ ὡς ἐπὶ μισθῶ ἕνι σίμω ἕρῳ, καὶ πρὸς τὰ τριαῦτα ὁμοίως βαδίζοντα εἰρωνθεῖται, ἢ πρὸς τὸν τῆς γραφῆς λέγειν, μὴ κωλύειν τὸν νόμον, ἢ αὐτὸν γεγραμμένα λέγειν ἢ ἐκείνον ἀγραφα. τὸν γὰρ νόμον οὐκ ἐὰν τριαῦτα πρὸς τῆσιν λέγειν δὲ ὅπως αὐτὸς βούληται συγχωρεῖν. ῥητέον δὲ ὅτι οὕτως ὁ ἐπαιτίος οἶεται μεγάλα ἢ δικηκεία, ὡς τὸ νομίζειν με κατ' ἀξίαν κατηγορεῖται, εἴ μὴ γράφοιμι, ἢ πολλῶ χρόνον σκεψάμεν. πρὸς τὸν οὐκ ἀποφάνει καὶ τὸν ἐπαιτίον εἴ τι δὲ κήμω τιν, συγγνώμης τυχεῖν ἀξιώσεται.

C καὶ δικηκεία, ὡς τὸ νομίζειν με κατ' ἀξίαν κατηγορεῖται, εἴ μὴ γράφοιμι, ἢ πολλῶ χρόνον σκεψάμεν. πρὸς τὸν οὐκ ἀποφάνει καὶ τὸν ἐπαιτίον εἴ τι δὲ κήμω τιν, συγγνώμης τυχεῖν ἀξιώσεται.

D τῆς, καὶ ἐκείνον μελετῶν ῥητορθεῖν. οὐ γὰρ οὕτω ποιηρῶν ὁ δὲ θεσπίων ἐπιδεικνύοντα, τὸ δὲ ἀδικεῖν, ἴδεν τῆν ποιηρῶν. λέγε δὲ ὅτι καὶ ἐπιχειρῶς καὶ δικαίον καὶ συμφέρον ἐστὶν συγγνώμην ἔχειν τῆς ἀμφοτέρω. ὁ δὲ οἶδεν ἀποφάνει εἴ τι τοιοῦτον αὐτῶ σίμω ἐπιπέσει. ἀποφάνει καὶ τὸν ἐπαιτίον, εἴ τι δὲ κήμω τιν, συγγνώμης τυχεῖν ἀξιώσεται.

E δὲ ἐπαιτίον λέγε, ὁ δὲ οἶδεν ἀποφάνει εἴ τι τοιοῦτον αὐτῶ σίμω ἐπιπέσει. ἀποφάνει καὶ τὸν ἐπαιτίον, εἴ τι δὲ κήμω τιν, συγγνώμης τυχεῖν ἀξιώσεται.

Syl. αὐτὸν μὴ h.c. σιωπῆν

χρησθῆναι καὶ πάλιν ἐρωτήσας καὶ ἀποκρί-
 σθῆναι, ὅπως αἰτιολοῦσι εἰς τὰ ῥητά εἶδη, μὴ
 ῥαθύμως εἶναι, ἀλλὰ ἀποκρίνειν τὰς ὁμολο-
 γίας ἐπὶ τῶν ἐρωτήσεων ἐν ταῖς ἀποκρίσεσιν. ὁμολο-
 γίας μὲν οὖν εἶσι αἱ τοιαύται. Ἀπέκτεινάς
 μου τὸν υἱόν· ἀπέκτεινα πρότερον ἐπ' ἐμὸν
 σίδηρον * ἀγροῦ μόνον. Σωκέκοιός μου τὸν
 υἱόν· ἐγὼ γὰρ ἀδίκων χειρὰν ἄρχοντα. Κα-
 τίαξάς μου τὴν κεφαλὴν· ἐγὼ βιαζο-
 μένου σὺ νύκτωρ εἰς τὴν ἐμὴν οἰκίαν
 εἰσέλθαι. αἱ μὲν οὖν τοιαῦται ὁμολογίας τὰς
 νομίμως περὶ θύουσαι, ὁμολογησώμεθα. αἱ δὲ
 τοιαύται ἐρωτήσεις ἀπακλίνοισι τὸν νόμον. Ἀ-
 πέκτεινάς μου τὸν υἱόν· οὐκ ἐγὼ γὰρ, ἀλλ' ὁ νό-
 μος. ταῖς δὲ τοιαῦται πρῶτον οὕτω δεῖ ἀποκρι-
 νεσθαι, ὅταν τῶν νόμων ὁ μὲν κελύη τῆσθε
 ποιεῖν, ὁ δὲ κωλύη. ταῖς μὲν οὖν πρὸς τοὺς ἀν-
 τιδικούς, ἐκ τούτων ἀποδύτων σιωπᾶς εἶ-
 ναι· δεῖ τῶν παλιλλογίᾳ τῶν εἰρημίων ἤδη
 σιωπᾶς ἀνάμνησις. χρησιμὸς δὲ ἐστὶ τῶν
 πρῶτον τοὺς χειροῖς ὥστε καὶ τῶν μέσθων ἐ-
 πὶ τῶν εἰδῶς τῆ παλιλλογίᾳ χρησθῆναι. μάλιστα
 ἐπὶ ἀρμότῃ πρὸς τὰς κατηγορίας, καὶ τὰς ἀ-
 ποκρίσεως. οὐ γὰρ μόνον ἀναμνησθῆναι δεῖ φαλμ
 πρὸς τῶν εἰρημίων ἐπὶ τῶν, κατὰ τὸν ὅτι
 τῶν ἐγκωμίων καὶ τῶν καχολογῶν, ἀλλὰ καὶ
 πρὸς ἡμᾶς τοὺς κείτους δὲ ἀποκρίνειν, ἐπὶ
 τῶν ἐναπίοις κακῶς· δι' ὃ καὶ τελευτᾶται τῆσθε
 τῶν ἐπὶ τῶν λόγων μερῶν τὰ πρῶτον. ἐστὶ δὲ μνη-
 μονικὸν ποιεῖν ἐν κεφαλῇ, ἀπολογίζομενοι
 πρὸς τῶν εἰρημίων, ἢ ἀπολογίζομενοι, ἢ προ-
 σρωτῆται, τῶν μὲν σαυτῶν, τὰ βέλιστα τῶν δὲ
 ἐναπίων, τὰ φαυλοτάτα· εἰ δὲ βούλει, ἐρωτή-
 σεως ἡμᾶς ποικίλα μέρη. οἳ δὲ τούτων ἕκαστον
 ἐστὶν, ἐκ τῶν προτέρων ἴσμεν. εἰ δὲ ἀποκρί-
 σθῶμεν ἡμᾶς, καὶ τοὺς ἐναπίοις κακῶς, ὡς πρὸς
 ἐπὶ τῶν προτέρων ἐπὶ ἀποκρίσεως, ἡσυχά-
 νοντες κεφαλῶν, ἐφ' οἷς δὲ πεποιθήκαμεν
 τοὺς ἀδικοῦντας, ἢ ποιῶντες, ἢ ποιήσαντες, ἢ
 αὐτοὶ, ἢ ἡμέτεροι φίλοι, ἢ αὐτοὶ, ἢ ὧν κηδύμε-
 νοι τυγχάνομεν, ἢ πάλιν τοὺς κείνοισι αὐτοὶ,
 ἢ ὧν κηδύμενοι τυγχάνομεν. ἐπιδεικνύμενοι αὐ-
 τοῖς, ὡς νῦν χειρὸς χεῖρας ἡμῖν τῶν ἡσυχά-
 μων ἀποδοῦναι· καὶ πρὸς τοὺς ἐλεεινοὺς
 ἡμᾶς αὐτοὺς καλῶς πάντες. ἐὰν ἐπιδεικνύμεθα τῆσθε
 ποιήσαντες, ὅτι δεκνύμενοι ὡς πρὸς τοὺς ἀκρόν-
 τας οἰκίως ἐχομεν, καὶ αἰαξίως δεῖ τυχεῖν, κα-
 κῶς πρὸς τὸν πεποιθότα, καὶ πάροντες,
 ἢ πεισόμενοι, ἐὰν μὴ βοηθῶσι ἡμῖν οὗτοι.

A Oportet autem & circa interrogationes
 atque responiones quotquot in huiusmo-
 di speciebus inciderint, ne nos negligencia
 vlla capiat, sed quæ respondeo, con-
 cedantur, quæque negentur, sunt con-
 sideranda. Concessionones igitur sunt hu-
 iusmodi: Mihi filium enecasti. Eneca-
 ui equidem: nam ille in me prius distrin-
 xit gladium. Filium mihi pulfasti: Pul-
 saui equidem: iniuria enim in me prius
 manus iniecit. Mibi caput confregisti:
 Confregi equidem: nam noctu impetum
 in meam fecisti domum. Tales igitur
 B concessionones legibus freti nonnunquam
 facimus. Huiusmodi verò negationes
 legem declinant. Mihi filium occidisti:
 Non ego quidem, sed lex occidit. Hæc
 autem omnia ita oportet respondere,
 cum duarum legum altera iubet hoc fa-
 ciendum, altera vetet. Quæ igitur in
 aduersarios dicenda sunt, ex his omni-
 bus colliges. Post hæc autem eorum quæ
 antè dixerimus, iteratione, breuis est
 admonitio adhibenda. Ea verò est vti-
 lis omni tempore: quamobrem & singu-
 lis in speciebus ea iteratione utendum est.
 C Verùm in accusationibus maximè & de-
 fensionibus ea congruit. Itidem quoque
 in suasionibus atque dissuasionibus. Ne-
 que solùm ea hic commemorare quæ antè
 dixerimus, quemadmodum in laudando
 & vituperando, verùm etiam amicos
 iudicum in benevolentiam nostram con-
 ciliare, & in aduersarios concitare debe-
 mus. Hanc verò iterationem in oratio-
 nis partibus postremam constituimus.
 Hæc enim facit, ut reminiscaris, sum-
 matim quæ dicta sunt, enumerando,
 aut ratiocinando, aut interrogando; tua
 quidem, quæ optima sunt; aduersario-
 rum autem, quæ nequissima, siquidem
 D interrogationis figura vti volueris. Cu-
 iusmodi autem vnumquodque horum sit,
 ex iis cognoscere possumus, quæ supe-
 rius dicta sunt. in benevolentiam verò
 nostram iudices conciliabimus, & in ad-
 uersarios concitabimus ex iis beneficiis,
 ut etiam in deliberatio genere summa-
 tim ostendimus, quibus nos, aut amici
 nostri ipsos, à quibus iniuriam suscipi-
 mus, ipsorumve necessarios, seu iudices
 E ipsos, vel eos, qui eis curæ sunt, siue affe-
 cerimus, siue afficimus, siue sumus affectu-
 ri, & si ipsis dixerimus nunc tempus esse
 referendarum pro susceptis beneficiis gra-
 tiarum: & si eos in commiserationem, si
 opus fuerit, adduxerimus. Hoc autem
 eò faciemus, quòd nostram in auditores
 benevolentiam demonstremus, & quàm
 indignè ob ea quæ malè passi fuerimus,
 aut patimur, passurive sumus, miseria pre-
 mimur, nisi hi nobis adiumento fuerint.
 Si

Si verò nihil nobis adsit huiusmodi, commemorabimus quibus bonis privati fuerimus, aut priuamur, aut priuabimur, ubi iudices nos neglexerint, seu ut numquam boni quippiam nacti fuerimus, aut nanciscimur, aut nacturi sumus, nisi ab iis auxilium meruerimus. Ex his namque commiseratione nos dignos constituemus, & auditores nobis conciliabimus. Aduersarios verò calumniis circumuentos in inuidiam & odium apud auditores ex horum contrariis adducemus, cum ostenderit, ab iis aut horum amicis auditores ipsos, ipsorumve necessarios, mali quippiam indignè passos, aut pati, aut passuros. Ex huiusmodi enim rebus ad odium & iram in aduersarios rapiuntur. Sin autem hæc fieri commodè nequiverint, ea in vnum redigemus, quibus auditores in aduersarios ad inuidiam concitemus. Invidia namque propinqua est odio. His autem summatim inuidebitur, si eos indignè fortunatos, & ab auditoribus animo alienos ostenderit, percurrentes quàm multa bona iniuste passi fuerint, aut patiantur passurive sunt: aut quàm nunquã nullius boni indiguerint, vel indigent, vel indigebunt: aut quàm in nihil vnquam mali inciderint, seu incidunt, seu incident, nisi nunc à iudicibus puniantur. Ex his igitur rebus auditorum nobis animos ad benevolentiam in conclusionibus constituere, & in aduersarios contra commouere poterimus. Ex omnibus verò suprâ dictis accusationes defensionesque quàm artiffimè ordinabimus.

CAPVT XXXVIII.

De quæstionis speciebus.

Quærendi autem species separatim quidem ipsa rarè constituitur, sed aliis speciebus commiscetur, & aduersus contradictiones maximè est utilis. Verumtamen ne huius nos ordo lateat, si quando vel oratio, vel vita hominum, aut actio, aut ciuitatis administratio quærenda contingeret, idem etiam hac de parte summatim percurram. Est igitur quærentibus eodem quasi modo exordium, sicuti etiam calumnia circumuentos oportere docuimus. Quare cum idoneas in principis causas attulerimus, quibus id rectè facere videamur, ita ad quærendum veniemus. Causæ autem congruent in ciuilibus quidem conuentibus, quòd haud contentione quadam, quin potius ne auditores lateat, id facimus:

Tom.III.

A ἐὰν δὲ μὴ τιαῦτα ἔσται ἀρχή, διεξιόντες τῶν ἀγαθῶν ἐφερημένα, ἢ φεισόμενα, ἢ φερησόμενα, ὁλιγωρηθέντες ὑποτῶν κρινόντων; ἢ ὡς ἀγαθὸν μηδέποτε ἐτύχουμι, ἢ μὴ ἔπιτυγχάνουμι, ἢ μὴ ἔπιτευξόμενα, μὴ τούτων ἡμῖν συμβουθησόμενων. Ἐκ γὰρ τούτων ἐλεεινοὺς καταστήσομεν ἡμᾶς αὐτοὺς, ἔτι πρὸς τοὺς ἀκούοντας διὰ τῆς ἀφροσύνης. διαβαλοῦμεν δὲ τοὺς ἀνιδίκοις, καὶ φρονεῖν ποιήσομεν, ἔκ τῶν ἐναιτίων τούτοις, ἀποφαινόντες ὑπο τούτων, ἢ τῶν τῶν φίλων, πρὸς ἀκούοντας, ἢ ὧν αὐτοὶ κηδόνται, κακῶς πεποιθότας, ἢ πάροντας, ἢ πεισθέντας πρὸς ἀφροσύνην. Ἐκ γὰρ τῶν τριούτων, ἔτι μῖσος ἔργον πρὸς αὐτοὺς ἔξοισιν. αὐτὸ δὲ μὴ ταῦτα ἐνδέχεται, συνάξομεν δὲ ὧν φρονιστοὺς ἀκούοισι καὶ τῶν ἐναιτίων ἐργασόμενα. τὸ γὰρ φρονεῖν, πλησίον τῷ μισεῖν ἔστι. φρονισθῆναι δὲ συλλήθεω, εἰ μὴ αὐτῶν ἀξίους διὰ τῆς ἀφροσύνης ἀποφαινόμεν, ἔτι πρὸς πρὸς ἀκούοντας ἀλλοτρίως ἔχοντας, διεξιόντες ὡς ἀγαθὰ πολλὰ πεποιθασιν ἀδίκως, ἢ πάρονται, ἢ μέλλοισι πείσασθαι, ἢ ἀγαθὸν ὁρῶντα πρὸς τὸ ἐφερηθῆναι, ἢ νῦν ἔφεισθησόμεν, ἢ οὐ φερησόμεν, ἢ κακοῦ ὁρῶντα τιτυχεῖν, ἢ νῦν οὐ τυγχάνοντες, ἢ οὐ τευξόμενοι, ἐὰν μὴ νῦν αὐτοὺς οἱ κριταὶ καταφρονῶσιν ἐκ τούτων μὴ οὖν ἐν τοῖς ἐπιλόγοις διμηνῶς μὴ ἀποφρονεῖν, κακῶς δὲ τοὺς ἐραστικούς διαφροσύνην. Ἐκ δὲ τῶν πρὸς τῶν ἀφροσύνην ἀποφρονεῖν καὶ τῶν κατηγρησῆαι καὶ τῶν ἀπολογίας ἐξομεν.

Quidam
ἀξίους

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΗ΄.

Περὶ τῶν ὀξεταστικῶν εἰδῶν.

Tὸ δὲ ὀξεταστικὸν εἶδος, αὐτὸ μὲν καθ' ἑαυτὸ οὐ πολλὰ κίς σκυῖσασθαι, τῶν δὲ ἄλλοις εἰδέσι μίγνυται, καὶ μάλα πρὸς τῶν ἀποφρονεῖν καὶ τῶν ἀποφρονεῖν ὅστιν. οὐ μὲν ἄλλ' ὅπως μὴ δὲ τούτου πρὸς τῶν ἀποφρονεῖν, ἀποφρονεῖν ἢ μὴν λόγον, ἢ βίον, ἢ πρὸς τῶν ἀποφρονεῖν, ἢ ἐξομεν πόλεως ὀξετάζειν συμβῆναι, διεξείμι, καὶ πρὸς τούτου κεφαλαίως. φρονησόμεν μὲν οὖν σχεδὸν ὁμοιοῦστος τοῖς ἀφροσύνην καὶ τοῖς ὀξετάζοισι ταῦτα. ὡς τε πρὸς τῶν ἀποφρονεῖν διλόγοις ἐνεργούντες, διὰ τῶν δόξομεν εἰκότως τῶν ποιεῖν, οὕτως ἐπὶ τῶν ὀξετάζειν ἔξομεν. ἀρμύσεις δὲ αἱ τῶν αἰδέ, ἐκ μὲν τῶν πολιτικῶν συλλόγοις, ὡς ἔφρονεῖν τὸ τοιοῦτον ποιεῖν.

Ffff

Sylb. 77

ἄλλ' ὅπως μὴ λάθῃ τοῖς ἀκούουσιν. εἴπα ὅτι ἡ-
 μας οὐτοὶ πρῶτως ἰωὺ χλησθῆναι. ἐν δὲ τοῖς
 ἰδίῳις, ἢ ἔχρησθαι, ἢ * τὰ ἔτη τῶν ὄξεταζομένων
 φαῦλα ὄντα, ἢ φιλίας, πρὸς τοῖς ὄξεταζομέ-
 νοις, ἢ ὅπως ἀρέντες αἰ πρῶτοι, μνηστῆ-
 ραυτε ποιήσωσιν. ἐν δὲ τοῖς δημοσίοις τὸ νόμι-
 μον, τὸ δίκαιον, τὸ τὰ κρίνω συμφέρον. Φρε-
 μασάμενοι δὲ ἐκ τούτων καὶ τῶν τούτοις
 ὁμοιοῦσιν, ἐφεξῆς ἕκαστοι πρῶτοι μνη-
 στῆρῆντων, ἢ πρῶτοι πρῶτων, ἢ ἀφρονούν-
 των, ὄξετασθῆναι, ἐν δὲ κριμῶτες αὐτὰ, καὶ πῶς
 δικάσι, καὶ τῶς νομίμοις, καὶ τοῖς ἰδίῳις καὶ κρι-
 νῆ συμφέροισιν ἐπινοήσασθαι. Ἐπὶ δὲ τὰ σφ-
 ποιῶτες, εἴπου αὐτὰ αὐτοῖς ὅτι ἐν δὲ κριμῶτες ἢ πῶς
 ἦτεσι τῶν χρηστῶν ἀφρονούντων, ἢ τῶς εἰκόσι.
 ἵνα δὲ μὴ μηκύνωμεν τὸν λόγον κατ' ἐν ἕκα-
 στον λέγοντες, ὅσα αὐτὸ πλείοσι τῶν ἐπινοήσασθαι
 ἐπινοήσασθαι, ἢ πρῶτων, ἢ λόγων, ἢ
 ἔχρησθαι, ἐπινοήσασθαι τὰ τῶν ὄξεταζομένων ἀ-
 ποφαίνωμεν τῶς ἀκούουσι, ἵνα μὴ πλείον οἱ
 ὄξεταζομένοι ἀδοξοῦσι. δεῖ δὲ πικρῶ τὰ ἦται
 μὴ ἔξελθῆναι, ἀλλὰ πρῶτοι. τῶν γὰρ τῶν
 ἔχρησθαι οἱ λόγοι γνησθῆναι, πιθανώτεροι φα-
 νῆσασθαι τοῖς ἀκούουσι. * οἱ δὲ λέγοντες αὐτοῖς
 ἢ κριμῶτες ἀφρονούντων. ὅτι δὲ πῶς ἀφρονούντων
 ὄξετασθῆναι αὐτοῖς, παλιλλογίῳ ὅτι τῶ
 πελοπῆ σιμῶτομον ποιήσασθαι, καὶ τοῖς ἀφρονούντων
 πρῶτοι τῶν εἰρημῶν ἀφρονούντων. τὰ μὲν οὖν εἰ-
 δη πῶς τῶν τῶν ἔχρησθαι τῶν τῶν τῶν, ἐπινοήσασθαι
 αὐτοῖς χρησθῆναι.

καὶ οἱ δὲ λέ-
 γουσι, αὐ-
 τοῖς ἢ.

A demum quod nobis hi prius molesti fue-
 rint. In priuatis verò vel inimicitias, vel
 prauas eorum qui quaeruntur, consuetu-
 dines, vel in eos ipsos beneuolentiam,
 vel vt quæ agunt remittentes, non ampliùs
 hæc faciant, proferre oportebit. In pu-
 blicis autem, si legitimum, & iustum,
 & publicam utilitatem proferemus. Ex
 iis autem & his similibus exordio consti-
 tuto, ac singulis deinceps propositis, aut
 dictis, aut gestis, aut cogitatis, quaere-
 mus, eaque demonstrabimus, & iustis,
 & legitimis, & priuatis, & publicis uti-
 litatibus aduersari. Et omnia demum
 considerabimus, si quo in loco ipsa sibi
 vel moribus proborum hominum officii-
 ve dissentiant. Sed ne in singulis enar-
 randis longiore utamur oratione, quo plu-
 ribus illustrium studiorum, aut rerum,
 aut verborum, aut consuetudinum, res
 eorum, quos quaerimus, aduersari osten-
 derimus, eo ipsos obscuriores apud audi-
 tores constituemus. Opus est autem,
 non tristi & acerbo quodam, sed miti
 mansuetoque vultu quaeramus. Hoc enim
 modo verisimiliores reddentur apud au-
 ditores habitæ orationes, & oratores ipsi
 nullum de se relinquent insimulationi lo-
 cum. Vbi verò diligenter omnia qua-
 sieris, atque amplificaueris, orationis
 exitum breui iteratione terminabis, &
 vt eorum, quæ dicta fuerint, auditores
 reminiscantur, efficies. Has igitur spe-
 cies vbi hoc pacto constituerimus, pulcher-
 rimè ipsis vti poterimus.

CAPVT XXXIX.

Κ Ε Φ Α Λ. λθ'.

D Peroratio ante dictorum omnium per enume-
 rationem & amplifica-
 tionem.

Επίλογος τῶν πρῶτων εἰρημῶν ἀφρονούντων.

Δ ΕΙ δὲ καὶ λέγοντες ἔχρησθαι ὅτι
 μάλιστα πεισθῆναι καὶ τὰ πρῶτα
 ἀφρονούντων τοῖς λόγοις ἀποδοῦναι, καὶ σιμῶσι
 αὐτοῖς τούτοις ἀφρονούντων ὄξετασθῆναι. καὶ
 πρῶτοι μὲν οὖν τῶν λέγοντων ἐπινοήσασθαι, καὶ ἐν τῶς
 ἰδίῳις, καὶ ἐν τοῖς κοινοῖς ἀφρονούντων, καὶ ἐν τῶς
 πρῶτοι τοῖς ἄλλοις ὁμιλίαις, ἐπινοήσασθαι πλεί-
 ον καὶ τεχνικῶς ἀφρονούντων ἔξοικον. καὶ
 δὲ καὶ πῶς ὅτι μάλιστα ποιήσασθαι, μὴ μόνον
 πρῶτοι τοῖς λόγοις, ἀλλὰ καὶ πρῶτοι τῶν βίον
 τῶν αὐτῶν, ἀφρονούντων τῶς ἰδίῳις πρῶ-
 τῶν εἰρημῶν. συμβάλλεται γὰρ ἵνα πρῶτοι
 τῶν βίον πρῶτοι, καὶ πρῶτοι τῶν πρῶτων,

O PUS est præterea orando & scri-
 bendo in id quàm maximè enita-
 mur elaboremusque, vt pro rerum na-
 tura verba commodemus, & ita nos-
 metipfos trita consuetudine iis cunctis
 exerceamus, vt eorum vsus nobis in prom-
 ptu sit: atque vt ex arte quidem dice-
 re possimus, tum in priuatis publicisque
 disceptationibus, tum iis etiam in ser-
 monibus, quos aduersus alios ha-
 buerimus, plurima hinc & artificio-
 sissima adiumenta suscipiemus. Elabo-
 randum est etiam vt non circa ver-
 ba orator duntaxat, verumetiam circa
 vitam quam antè dictis speciebus exor-
 net, atque magnificet, suam diligen-
 tiam omnem studiumque accommodet.
 Nam vitæ compositio & ad suadendum,

& ad boni & æqui viri existimationem adipiscendam conducit plurimum. Primum igitur diuidenda sunt secundum omnem disciplinæ distributionem, quid primum, quid secundum, quid tertium, quid quartum tractandum sit. Demum ea tibi sunt præparanda, quæ circa auditores attenduntur, de quibus in exordiis docuimus. Enimvero beneuolentiam à persona tua captare poteris, si promissis insistas, & eosdem amicos in omnem vitam tueate, neque in aliis actionibus inconstans esse, sed iisdem semper uti videare. Attenti autem fient auditores, si his in negotiis verseris, quæ & magna & honesta sunt, multisque conducant. Cum verò beneuolos auditores reddideris, ubi ad negotiorum expositionem abs te deuentum est, quæcunque propulsationem malorum, bonorum autem continent exhibitionem, facile apud illos admittuntur: quæcunque verò secus sunt, reiciuntur. Sed pro celeri, & aperta, & verisimili narratione hæc sunt tibi faciunda. Celeriter autem absolues, si non omnia volueris simul agere, sed prius primò, & quod reliqui est deinceps. Dilucidè verò, si non statim relicta actione in alias res prius transferis, quam illam absolueris. Verisimiliter autem, si nihil à tuo more alienum agas. Item si non eosdem fixeris & inimicos tibi, & amicos esse. Ex his autem probationibus eas assumemus, de quibus ita scientiam ad perficienda negotia tenemus, ut eam aliis interpretari & explicare possimus. De quibus autem scientiam non habemus, eas prout sapius accidere solent, adsumemus. Tutissimè namque in huiusmodi rebus egeris, si consuetudinem sequi volueris. In certamine verò contra aduersarios, si quidem oratione contenditur, ex iis quæ dicta sunt, nostram confirmationem faciemus. Sin verò contractibus hoc faciemus, si secundum leges & non scriptas, & scriptas, cum testibus quàm optimis, ac tempore præfinito eos confecerimus. Ex conelusione verò eorum quæ dicta fuerint, reminisci auditores faciemus, si quæ gesta sunt, summam rursus dicemus. Ex his autem quæ agimus, ita commonebimus, quodocunque eadem negotia, vel similia prioribus tractamus.

A καὶ πρὸς τὸ δοξῆς ὀπτικῶς τυγχάνειν. πρῶτον μὲν οὖν διελέσθαι καὶ τὰ πρῶτα, κατὰ τὴν ὀλίαν τῆ παιδύματος ἀφίρεσιν, ὅ,τ πρῶτον, ἢ δεύτερον, ἢ τρίτον, ἢ τέταρτον μεταχειριεῖσθαι εἴτα σαυτῶ ποιῆσθαι πρῶτον, ὡς εἴ τις πρῶτοιμοῖς διήλθοιεν τὰ πρῶτα τῆ ἀκροατῆ. διμῆ μὲν οὖν τὰ πρῶτα σαυτῶ ποιήσῃς, ἐὰν οἷς ὁμοιοῖς, ἐμῆς, καὶ ἀφύρατης φίλοις τοῖς αὐτοῖς ἀφ' ἑαυτοῦ τῆ βίῃ, ἔπειτα τῆ ἄλλων ὀπτικῶν φαινη μὴ κινδύνητος, ἀλλ' αἰεὶ τοῖς αὐτοῖς χροῖνος. πρῶτον δὲ σοι, ἐὰν μεγαλακχεῖ καλὰς μεταχειρίσῃ τὰ πρῶτα, καὶ τοῖς πολλοῖς συμφερούσας. διμῆ δὲ γρόμοι, ὅταν ὅτι τῆ πρῶτων γῆ, ὅσα τῆ κακῶν ἀποτροπῶν ἔχουσι, τῆ δ' ἀγαθῶν παροῖσι, ταῦτα μὲν ὡς συμφερούσας αὐτοῖς, ἀποδείξουσι. ὅσα δὲ τῶν πρῶτων πρῶτον ἀποδείξουσι αὐτῶν, ταῦτα ἀποδοκιμάσουσι. αἰεὶ δὲ τῆ πρῶτων ἔ σαφῆ καὶ μὴ ἀπίστον τὴν διήγησιν λέγεσθαι, τὰ πρῶτα δὲ τῶν πρῶτων ποιῆσθαι. πρῶτον μὲν οὖν ὀπιτελέσεις, ἀ μὴ πρῶτα πρῶτην ἀμα βούλη ἀλλὰ πρῶτον τὸ πρῶτον, ἔπειτα τὸ εἰς. καθαρῶς δὲ, ἀ μὴ τὰ τῆ πρῶτων πρῶτων, ἀλλὰ πρῶτα μεταχειρίσῃ, πρῶτον τῶν πρῶτων πρῶτων. μὴ ἀπίστον δὲ, ἀ μὴ πρῶτα ἢ τῶν πρῶτων πρῶτων. πρῶτον δὲ πρῶτων, ἀ μὴ πρῶτων τοῖς αὐτοῖς ἐχθροῖς καὶ φίλοις εἶ. τῆ. ἐκ δὲ τῆ πρῶτων ληψόμεθα. πρῶτον ὡν μὲν ὀπισημῶν ἔχουσι, κατὰ τὴν τῶν πρῶτων πρῶτων ἐπιτελεῖν. πρῶτον ὡν δὲ τυγχάνοιεν ἀποδοκίματοι, κατὰ τὸ ὡς ὅτι τὸ πολὺ συμβαῖνον. ἀσφαλῆσθαι γὰρ πρῶτων πρῶτων εὐτως ἐχόντων, πρῶτον τὸ εἰς ἀποβλέποντας. εἰς δὲ τῶν πρῶτων τοῖς αἰτιδικοῖς ἀγῶνα, ἐκ μὲν τοῖς λόγοις, ἐκ τῆ * λελεγεμένων ποιήσασθαι βεβαιότητα πρῶτον ἢ μὲν. ἐκ δὲ τοῖς συμβολαίοις τῶν ποιήσασθαι, ἐκ κατὰ τοῖς νόμοις αὐτὰ μεταχειρίζόμεθα τοῖς ἀγράφοις ἔ τοῖς γραμμῶν μετα μῆτρων ὡς βελτίων ὀπισημῶν χρόνοις. ἐκ δὲ τῆ ὀπισημῶν, πρῶτον μὲν τῆ λελεγεμένων ἀναμνήσασθαι τοῖς ἀκροαταῖς, τὰ πρῶτα ἐκ κεφαλῆς αὐτοῖς εἰπόντες. ἔπειτα δὲ πρῶτων, ἀναμνήσασθαι οὐ-

λελεγεμένων

φιλικώς δὲ διακείσθω πρὸς ἡμᾶς, εἰ ἂν
 πρὸς τὴν ἀρετὴν ὅτι πεποιθῆναι διξοῖσιν, ἢ
 πᾶσι, ἢ πείσεσθαι. μεγάλα δὲ πρὸς τοὺς
 ἐκ πολλῶν αἰτίων ἔκαστον πρὸς ἕνα μετα-
 χειρίζονται. ἔτι δὲ μὴ τὸν ἕνα πρὸς τὰ κατὰ
 τὸν βίον αὐτῶν ἀποσκοπεῖν, ἵνα ὅτι τῆς πρὸς
 τοὺς αἰσθητικῶς, πρὸς τοὺς λόγους γυμναζε-
 σθαι.

A Beneuoli autem nobis erunt auditores, si ea gesserimus, quibus aliquid beneficii suscepisse, aut suscipere, aut suscepturi videbuntur. Magnas autem res geremus, si ea negotia tractauerimus, quæ multorum sint bonorum causa. Hoc igitur modo quæ ad vitam pertinent, præparanda sunt: ex prior autem instituto circa orationem est exercitatio adhibenda.

Quæ sequuntur ad finem usque, non reperiuntur in quibusdam editionibus: neque sanè videntur huc pertinere. Legitur autem maxima horum pars in superioribus. Desiderari verò aliquid de fine huius operis, non sine ratione suspicetur fortasse aliquis. Pauca tamen, (si quicquam omnino deest,) desiderantur.

Τὰς δὲ θυσίας δεῖ ποιεῖν, ὡς προείρηται. B
 πρὸς μὲν θεοῖς, ὁσίως. πρὸς δὲ τοῖς δα-
 πτύμασι, μετρίως. πρὸς δὲ τοῖς θεοῖς, λαμπρῶς.
 πρὸς δὲ τοῖς πολίταις, ὠφελίμως. Καὶ πρὸς μὲν τοῖς θεοῖς ὁσίως ἔξοισιν, εἰ ἂν
 κατὰ τὰ πάτρια θύωμεν. πρὸς δὲ τοῖς δα-
 πτύμασι μετρίως, εἰ ἂν μὴ τὰ πεμπούδια πρῶ-
 τα τοῖς δαπτύμασι σιωμαλίσκεσθαι. πρὸς δὲ τοῖς
 θεοῖς λαμπρῶς, εἰ ἂν μεγάλα ὡς κατισχυασμένα. πρὸς δὲ
 τοῖς πολίταις ὠφελίμως, εἰ ἂν ἵπποις καὶ ὀπλι-
 ταῖς διεσκευασμένοι * συμπεμπώσι. τὰ μὲν
 δὲ πρὸς τοῖς θεοῖς οὕτω γινώμενα, ὁσίως δὲ
 ἔχει. Φιλίας δὲ ἐπιστάμενα πρὸς τοῖς ὁμοιο-
 ἕτοιμοις ἡμῖν, καὶ οἷς ταῦτα συμφέρει, καὶ
 οἷς πρὸς τὰ μέγιστα ἀναγκαῖόν ἐστιν ἡμῖν κοι-
 τωνεῖν. ἡ γὰρ ταύτη μάστις συμβαίνει
 φιλία. Συμμάχοις δὲ ποιεῖσθαι τοῖς δι-
 καιοτάτοις, καὶ τοῖς δυνάμιν πολλῶν ἔχον-
 τας, καὶ τοῖς πλησίον κατοικοῦσας ἐχθροῖς δὲ,
 τοῖς ἐναντίοις τοῖς. Πόλεμοι δὲ ἀρεῖσθαι
 πρὸς τοῖς ἀδικεῖν ὑπερχεῖν τὴν πόλιν,
 ἢ τοῖς φίλοις, ἢ τοῖς συμμάχοις αὐτῆς. Τοῖς
 δὲ φύλακας ἀναγκαῖόν ἔχει, ἢ δὲ αὐτῶν, D
 ἢ ἀπὸ τῶν συμμάχων, ἢ ἀπὸ ξένων καὶ
 πρὸς τοὺς μὲν δὲ ἑαυτῶν. δούτερον δὲ, ἀπὸ
 συμμάχων. τρίτον δὲ, ἀπὸ ξένων. Περὶ
 δὲ πόρου χρημάτων, χρῆσον μὲν ἀπὸ τῶν
 ἰδίων προσόδων ἢ κτημάτων. δούτερον δὲ,
 ἀπὸ τῶν ὑμημάτων. τρίτον δὲ, τῶν πενή-
 των τὰ ἄματα πρὸς τῶν λειτουργεῖν. τῶν
 δὲ τεχνιτῶν, ὀπλα. τῶν δὲ πλοισίων, χρημα-
 τα. Περὶ πολιτείας δὲ, δημοκρατία μὲν ἀ-
 εἰρη, ὡς ἢ οἱ νόμοι τοῖς ἀρίστοις τὰς ἡμέρας
 ἀποπέμποσι τὸ δὲ πλῆθος μὴ τε χειρονομίας,
 μὴ τε ψηφοφορίας ἐστέρηται. κακίστη δὲ, ὡς

B Sacrificia verò, vti præmissum est, faciemus ad deos quidem piè, ad sumptus autem moderatè, ad spectacula verò splendidè, ad ciues autem vtiliter. Et aduersus immortales quidem deos ea habebunt piè, si patrio more sacrificemus. Ad sumptus autem moderatè, si non quæcunque missa fuerint, ab his qui sumptibus præsumunt, consumantur. Ad spectacula verò splendidè, si magifico sint apparatu constituta. Ad ciues autem vtiliter, si & equites & grauioris armaturæ pedites bellè instructi pompam celebrent. Quæ igitur hoc modo mortales in Deos fecerint, piè certè fecerint. Eos autem amicos comparabimus, qui sint nobis moribus non dissimiles, & quibus eadem quæ etiam nobis, conducant, & quibus magnis in rebus communis nobiscum fortuna sit: talis enim amicitia perdurat maximè. Socios autem eos facere debemus, qui & iustissimi sint, & non mediocri valeant potentia, & in proximo habitent: hostes autem faciemus, qui horum sint contrarii. Suscipiendum autem bellum in eos est, qui Rempublicam, aut eius siue amicos siue socios iniuria violare moliantur. Præsidia autem habeamus oportet, aut nostra, aut sociorum, aut hospitem causa: & primò quidem nostra, demum sociorum, tertio verò hospitem. De tributis autem id quidem est optimum, quod à priuatis prouentibus ac possessionibus proficiscitur: secundum verò à censibus: tertium autem à pauperibus, qui sua corpora ministeriis præbent: ab opificibus autem arma: à locupletibus verò pecuniæ. De administratione autem Reipublicæ, popularis quidem principatus est optimus, in quo leges optimatibus honores distribuunt: plebs verò neque dandis priuatur suffragiis, neque ferendis quidem senten-

Sylb.
 συμπε-
 μπόσι. vi
 c. 3.

tiis. proxima verò illa est, in qua leges à ditiorebus affici contumelia plebem non sinunt. Principatus autem paucorum duo sunt genera. Aut enim est ex amicitia & societate quadam, aut à censibus. Necessè autem est, socios faciamus, cum ciues minùs ex se potentes sunt, qui tum solum, tum oppida tueantur, aut hostibus repugnent. Est autem societas omit-tenda, cum aut eam facere non sit opus, aut socii longè à nobis distent, neque po-tentes sint, qui opportunè adsint. Ciuis autem bonus est, qui amicos ciuitati uti-llissimos comparat, inimicos verò & pau-cissimos & infirmissimos, quique sine vl-la priuatorum bonorum publicatione pro-uentus comparat quàm plurimos, & qui sese iustissimum præbens, eos in que-rtionem agit, qui rerum publicarum ali-quid per iniustitiam violant. Largitionibus verò vtuntur omnes, aut quoniam ali-quid inde sperant commodorum, aut quo susceptorum beneficiorum gratiam refe-rant. Obsequuntur autem omnes aut lu-cri, aut honoris, aut voluptatis, aut ti-moris gratia. Commutationibus verò vtuntur omnes aut sponte aut inuitè. Om-nes enim actiones, aut vi, aut suasionè, aut fraude, aut occasione perficiuntur. In bello autem vincitur aut fortuna, aut corporum multitudine, robustitatè, aut pecuniarum copia, aut opportunitate locorum, aut virtute sociorum, aut consilio, & calliditate Imperatoris. So-cios verò derelinquendos putant, aut ma-iore utilitate, aut belli solutione. Iustè autem agere est, communes sequi ciui-tatis consuetudines, parere legibus, pri-uataque pacta seruare. Conducit autem corpori quidem bona habitudo, & formæ dignitas, aut vires, & bona valetudo: ani-mo verò sapientia, prudentia, fortitudo, temperantia, iustitia. His autem vtrif-que, pecuniæ, & amici. Inutilia verò sunt horum contraria: plurimum verò utilitatis affert bonorum ciuium multitu-do.

A ἢ τὰ πλήθει ᾧ δα διδάσιν οἱ νόμοι τὴν πλῆ-
 θυντα ὑβρίζειν. Ολιγαρχῶν δὲ εἰσι δύο
 ἔσπι. ἢ γὰρ ὄξυειας, ἢ ἀπὸ τῆς πημμά-
 των. Ποιεῖσθαι δὲ συμμάχοις ἀναγκαῖόν ἐ-
 σιν, ὅταν οἱ πολῖται μὴ τυγχάνωσι δι' ἑαυτῶν
 διωαρῖ πῶ χάρα καὶ τὰ φερούεα φυλάτ-
 τειν, ἢ τοῖς πολεμίοις ἀμύνεσθαι. παρῆ-
 σθαι δὲ δεῖ συμμάχῳ, ὅταν μὴ ἀνάγκη
 τις ἢ ποιῆσθαι αὐτῶ, ἢ μαχεῖν τοῖς ἔσποις
 ἀπέχουσι, καὶ ἀδυνάτοι ὡς καὶ τοῖς πωροῖ-
 κῶντα ᾧ δα γίνεσθαι καιροῖς Πολίτης δὲ ἀ-
 γαθὸς ἔστιν, ὅς τις φίλους μὴ χρησιμωτάτους
 τῆ πόλει ᾧ δα σκιδάζει, ἔσποις δὲ ἐλαχί-
 στοις καὶ ἀσθενεστάτοις καὶ ὅς τις πλείστας πωρο-
 σόδοις ᾧ δα σκιδάζει, τῶν ἰδιωτῶν μηδένα
 δημῶν καὶ ὅς τις ἑαυτὸν δίστοι πέρεχων,
 τοῖς ἀδικουῶντα ἢ τῶν κρινῶν ὄξετάζει. Δω-
 ρουῶντα δὲ πῶντες, ἐλπίζουσι ὡφελῆ θῆσε-
 σθαι, ἢ τῶν πωροτέρων θύεργασῶν χάριν ἀ-
 ποδιδόντες. Ὑπηρετοῖσι δὲ πῶντες, κέρδοις
 ἐνεκεν, ἢ τῆμῆς, ἢ ἠδονῆς, ἢ φόβου. Συναλ-
 λατῆροισι δὲ πῶντες, ἢ καὶ πωροῖσιν, ἢ ἀ-
 κοινοῖσι· αἰ γὰρ πωροῖσι ἐπιτελοῦντα πῶσαι,
 ἢ ὄξυ βίας, ἢ ὄξυ πειθῶ, ἢ δι' ἀπάτης, ἢ ὄξυ
 πωροφάσεως. Ἐν δὲ πολέμῳ πωροῖσινται πο-
 λεμοῦντες ἢ ὄξυ τύχῳ, ἢ ὄξυ σωματῶν
 πλήθος, ἢ ῥώμῳ, ἢ ὄξυ χρημάτων θύπο-
 εῖαν, ἢ ὄξυ ἔσπων θύφύας, ἢ δι' ἔσπῳ
 συμμάχων, ἢ ὄξυ στρατηγῶν ῥώμῳ. Ἐγ-
 καταλιπῆν δὲ τοῖς συμμάχοις ἔσπολαμ-
 βαῖοισι δεῖν, ἢ ὄξυ ὅ μαλῶσι συμφέρειν
 τῶν, ἢ ὄξυ τὸ καταλύσασθαι τὸν πόλεμον.
 D Δίχμα ὅ πωροῖσιν ὄξυ, ὅ τοῖς κοινοῖς τῆς πό-
 λεως ἢ ἔσπῳ ἐπέσθαι, τοῖς νόμοις πείθεσθαι, ἔ-
 τῆς ἰδίης ὄμολογίας ἐμμελεῖν. Συμφέρει
 δὲ, ὄξυ πῶν, ὄξυ βίας, καὶ κάλλος, ἔ ῥώ-
 μῳ, καὶ ὄξυ. Ὑψῆ δὲ, σοφία, φρόνησις,
 αἰδρία, σωφροσύνη. σῶναμφοτέροις δὲ
 ῥύροις, χημάτα, ἔ φίλοι. ἀσύμφορα δὲ,
 ὄξυ τῶν τούτων. πόλει δὲ συμφέρειν, πῶ-
 ρος πολιτῶν.

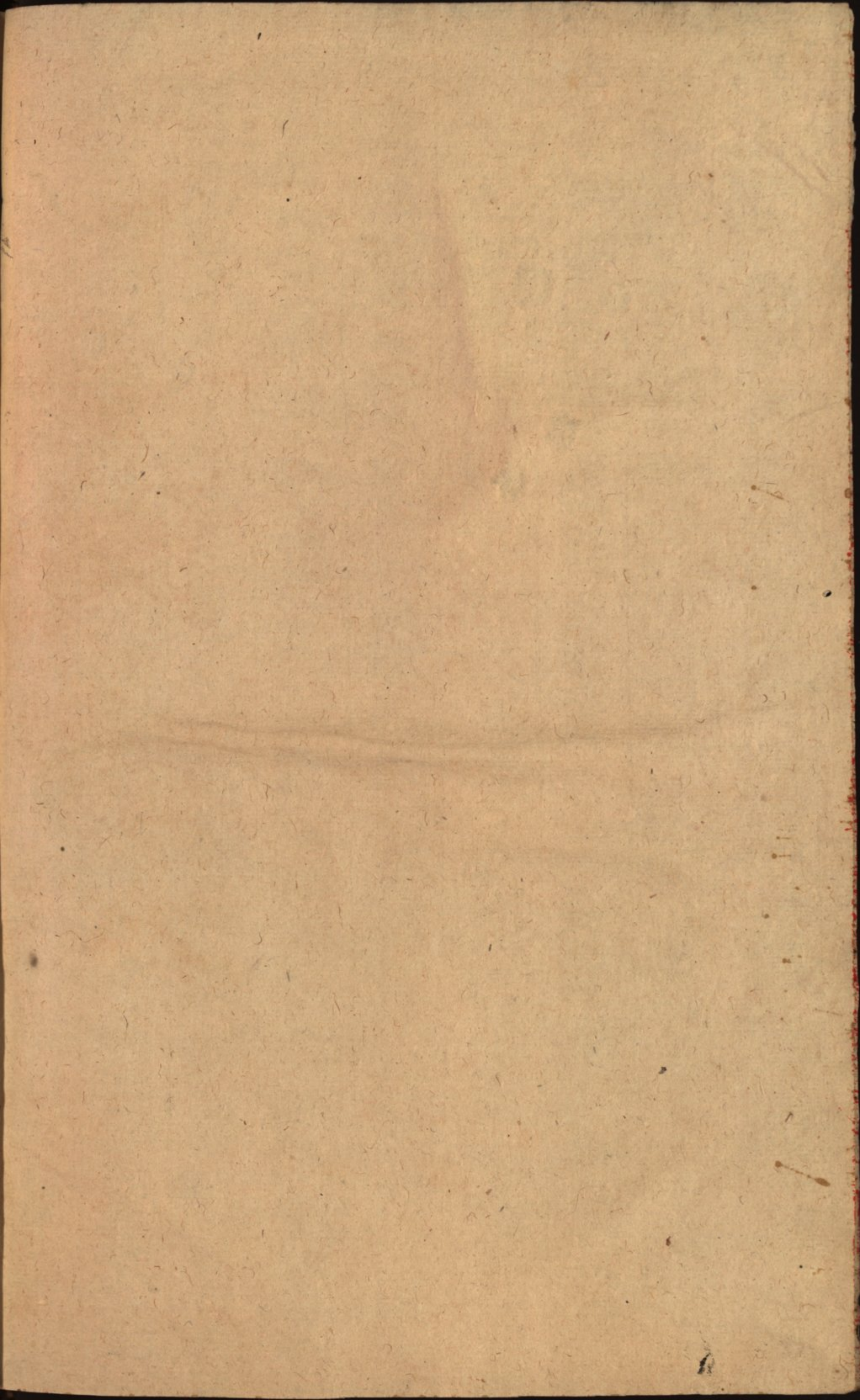
Finis Tomi tertij.

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

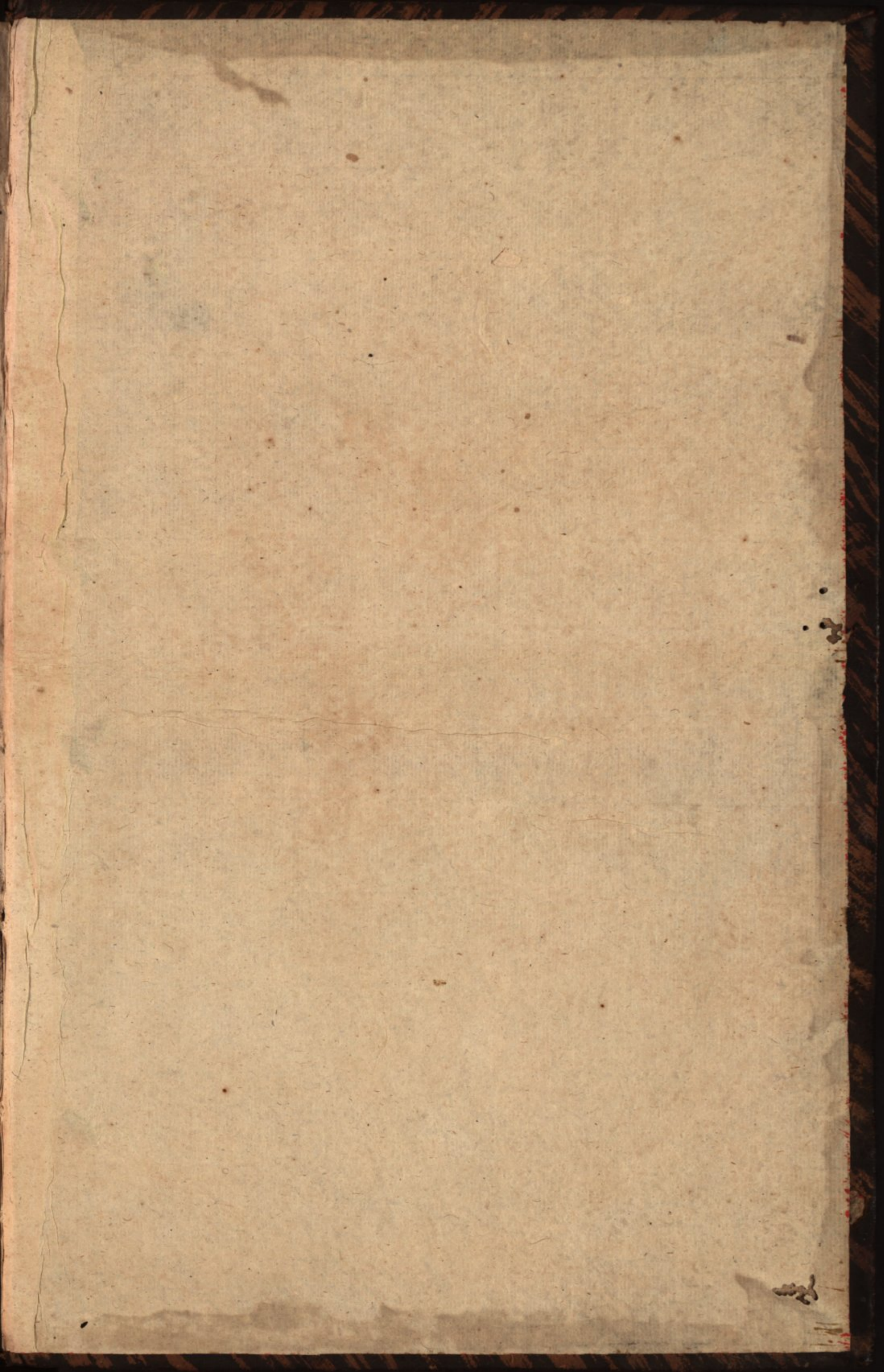

Immo Sai Dr
Anto. de M. r. Amigo

Mr. J. J. J. J. J.
J. J. J. J. J.

ARISTOT
OPERA

TOM. III.

Nº 1223